GENERALINĖS ADVOKATĖS VERICE TRSTENJAK IŠVADA,

pateikta 2008 m. rugsėjo 11 d. [1]

I — Įvadas

1. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo du šioje byloje pateikti klausimai susiję su 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo [2] išaiškinimu arba, konkrečiai tariant, su klausimu, ar jo nuostatomis yra apibrėžta teismų jurisdikcija nagrinėti vartotojo, siekiančio gauti bendrovės tariamai jam pažadėtą laimėjimą, skundą. Aiškindamas 1968 m. rugsėjo 27 d. Briuselio konvenciją dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo [3] (toliau – Briuselio konvenciją [4]), Teisingumo Teismas jau priėmė sprendimą dėl teismų jurisdikcijos, kai vartotojas reikalavo iš kitoje valstybėje narėje įsteigto pardavėjo įteikti jam tariamai pažadėtą laimėjimą. Tačiau jis šiuo klausimu dar nepriėmė sprendimo atsižvelgdamas į Reglamentą Nr. 44/2001 [5].

2. Taigi šioje byloje keliamas klausimas dėl Briuselio konvencijos ir Reglamento Nr. 44/2001 tęstinumo, atsižvelgiant į jų aiškinimą. Reglamentas buvo priimtas siekiant laisvo teismų sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose judėjimo ir 2002 m. kovo 1 d. pakeitė Briuselio konvenciją vals-

1 — Originalo kalba: slovėnų.

2 — (OL L 12, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42).

3 — OL L 299, 1972, p. 32, su pakeitimais, padarytais 1978 m. spalio 9 d. Konvencija dėl Danijos Karalystės, Airijos ir Jungtinės Didžiosios Britanijos bei Šiaurės Airijos Karalystės įstojimo (OL L 304, p. 1, pakeistas tekstas – p. 77), 1982 m. spalio 25 d. Konvencija dėl Graikijos Respublikos įstojimo (OL L 388, p. 1), 1989 m. gegužės 26 d. Konvencija dėl Ispanijos Karalystės ir Portugalijos Respublikos įstojimo (OL L 285, p. 1) ir 1996 m. lapkričio 29 d. Konvencija dėl Austrijos Respublikos, Suomijos Respublikos ir Švedijos Karalystės įstojimo (OL C 15, 1997, p. 1).

4 — 2002 m. liepos 11 d. Sprendimas *Gabriel* (C-96/00, Rink. p. I-6367) ir 2005 m. sausio 20 d. Sprendimas *Engler* (C-27/02, Rink. p. I-481).

5 — Byloje *Kapferer* (2006 m. kovo 16 d. Sprendimas C-234/04, Rink. p. I-2585) vienas iš prejudicinių klausimų, pateiktas kaip papildomas, buvo visiškai tapatus šioje byloje pateiktam klausimui. Neigiamai atsakęs minėtoje byloje į pirmą prejudicinį klausimą dėl pareigos peržiūrėti įsiteisėjusį, tačiau Bendrijos teisei prieštaraujantį teismo sprendimą, Teisingumo Teismas neatsakė į papildomą klausimą dėl jurisdikcijos priimti sprendimą dėl reikalavimo įteikti tariamai pažadėtą laimėjimą (sprendimo 25 punktas).

tybių narių, išskyrus Danijos Karalystę [6], santykiuose. Įsigaliojus Reglamentui Nr. 44/2001 svarbu žinoti, ar šis reglamentas ir konvencija turi būti aiškinami visiškai vienodai, ar yra kokių nors aiškinimo skirtumų.

3. Abu prejudiciniai klausimai pateikti byloje tarp Austrijoje nuolat gyvenančios Austrijos pilietės Renate Ilsinger ir Achene įsteigtos prekes pagal užsakymus paštu parduodančios bendrovės *Schlank & Schick GmbH* (toliau – bendrovė *Schlank & Schick*), nagrinėjant ieškinį, kuriuo siekiama prisiteisti iš bendrovės *Schlank & Schick* R. Ilsinger tariamai pažadėtą laimėjimą.

6 — Pagal Protokolo dėl Danijos pozicijos, pridėto prie Europos Sąjungos sutarties ir Europos Bendrijos steigimo sutarties (OL C 321 E, 2006, p. 201), 1 ir 2 straipsnius Danija nedalyvauja Europos Sąjungos Tarybos darbe nustatant priemones pagal Europos Bendrijos steigimo sutarties IV antraštinę dalį. Jokios šios antraštinės dalies nuostatos, jokios pagal šią antraštinę dalį nustatytos priemonės ir jokia pagal šią antraštinę dalį Sąjungos sudarytų tarptautinių sutarčių nuostata nei jokie Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimai, aiškinantys šias nuostatas ar priemones, nėra privalomi ar taikomi Danijos Karalystei. Todėl iš Reglamento Nr. 44/2001 21 konstatuojamosios dalies matyti, kad Danija nedalyvauja priimant šį reglamentą, ir dėl to neprivalo jo laikytis ir jis neturi būti jai taikomas. Iš to paties reglamento 22 konstatuojamosios dalies matyti, kad Briuselio konvencija ir toliau lieka galioti santykiams tarp Danijos ir valstybių narių, kurios privalo laikytis Reglamento Nr. 44/2001.

II — Teisinis pagrindas

A — *Bendrijos teisė*

4. Pagal Reglamento Nr. 44/2001 13 konstatuojamąją dalį:

„Kalbant apie draudimo, vartotojų ir darbo sutartis, silpnesniąją šalį turėtų ginti palankesnės tokios šalies interesams jurisdikcijos taisyklės nei bendrosios taisyklės.“

5. Pagal Reglamento Nr. 44/2001 19 konstatuojamąją dalį:

„Reikėtų užtikrinti Briuselio konvencijos ir <…> reglamento tęstinumą ir tuo tikslu nustatyti pereinamąsias nuostatas. Tęstinumą taip pat turi užtikrinti Europos Bendrijų Teisingumo Teismas, aiškindamas Briuselio konvenciją, o 1971 m. Protokolas <…> turėtų būti toliau taikomas byloms, kurios dar nebus išspręstos įsigaliojus <…> reglamentui.“

6. Reglamento Nr. 44/2001 2 straipsnio 1 dalyje, esančioje skirsnyje „Bendrosios nuostatos“, nustatyta:

„Pagal šį reglamentą valstybėje narėje nuolat gyvenantiems asmenims, neatsižvelgiant į jų pilietybę, bylos turi būti keliamos tos valstybės narės teismuose.“

7. Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a papunktyje, esančiame skirsnyje „Speciali jurisdikcija“, nustatyta:

„Valstybėje narėje nuolat gyvenančiam asmeniui kitoje valstybėje narėje byla dėl:

1. a) sutarties gali būti iškelta atitinkamos prievolės vykdymo vietos teismuose;

<…>“

8. Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalyje, esančioje skirsnyje „Jurisdikcija, susijusi su vartotojų sutartimis“, nustatyta:

„Bylose dėl sutarties, kurią asmuo, vartotojas, sudaro tokiam tikslui, kuris gali būti laikomas nesusijusiu su jo darbu arba profesija, jurisdikcija nustatoma vadovaujantis šiuo skirsniu, nepažeidžiant 4 straipsnio ir 5 straipsnio 5 punkto, jeigu:

a) sutartis sudaryta dėl prekių pardavimo išsimokėtinai grąžinamo dalinių įmokų kredito sąlygomis; arba

b) sutartis sudaryta dėl paskolos, kuri turi būti grąžinta dalimis, arba dėl bet kurios kitos formos kredito, suteikto prekių pardavimui finansuoti; arba

c) visais kitais atvejais, sutartis buvo sudaryta su šalimi, vykdančia komercinę arba profesinę veiklą valstybėje narėje, kurioje yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta, arba kitu būdu tokią veiklą susiejančia su minėta valstybe nare ar keliomis valstybėmis, įskaitant pastarąją, ir jeigu minima sutartis yra priskiriama tokios veiklos sričiai.“

9. Reglamento Nr. 44/2001 16 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Vartotojas kitai sutarties šaliai bylą gali iškelti valstybės narės, kurioje yra nuolatinė tos sutarties šalies gyvenamoji ar verslo vieta, teismuose arba vartotojo nuolatinės gyvenamosios vietos teismuose.“

B — *Briuselio konvencija*

10. Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmojoje pastraipoje nurodyta:

„Bylose dėl sutarties, kurią asmuo sudarė ne tam tikslui, kuris gali būti laikomas susijusiu su jo veikla ar profesija, toliau – vartotojas, jurisdikcija nustatoma pagal šį skirsnį, nepažeidžiant 4 straipsnio ir 5 straipsnio 5 punkto, jei tai yra:

1) prekių pirkimo-pardavimo išsimokėtinai sutartis; arba

2) dalimis grąžinamos paskolos arba kurio nors kito kreditavimo tipo sutartis prekėms pirkti; arba

3) prekių tiekimo ar paslaugų teikimo sutartis; ir jeigu:

a) valstybėje, kur yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta, iki sutarties sudarymo jis gavo konkretų pasiūlymą arba sužinojo apie jį iš reklamos; ir

b) toje valstybėje vartotojas ėmėsi veiksmų, reikalingų sutarčiai sudaryti.“

C — *Austrijos teisė*

11. Austrijos vartotojų apsaugos įstatymo (Konsumentenschutzgesetz)[7] 5 straipsnio j punkte nurodyta:

„Įmonės, kurios kreipiasi į konkretų vartotoją žadėdamos jam įteikti laimėtą prizą ar su kitais panašaus pobūdžio pareiškimais, suformuluotais taip, kad vartotojui sudaromas įspūdis, jog jis laimėjo konkretų prizą, privalo jam jį įteikti; šio prizo taip pat gali būti reikalaujama teismine tvarka.“

III — Faktinės aplinkybės, pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

12. 2002 m. rugpjūčio mėn. Austrijoje nuolat gyvenanti Austrijos pilietė R. Ilsinger iš Achene (Vokietija) įsteigtos prekes pagal užsakymus paštu parduodančios bendrovės *Schlank & Schick GmbH* gavo voką. Voke, ant kurio buvo užrašai „Svarbūs dokumentai“,

7 — 1979 m. kovo. 8 d. Federalinis įstatymas, įtvirtinantis nuostatas dėl vartotojų apsaugos (Bundesgesetz vom 8. März 1979, mit dem Bestimmungen zum Schutz der Verbraucher getroffen werden (Konsumentenschutzgesetz – KSchG), BGBl. 140/1979) su pakeitimais.

„Prašome atidaryti nedelsiant“ ir „Asmeniškai“, buvo asmeniškai R. Ilsinger skirtas pranešimas, kuriame nurodyta, jog ji laimėjo 20 000 eurų prizą. Šiame pranešime buvo nurodyta, kad R. Ilsinger gautų laimėjimą, „jei turėtų identifikacinį numerį, leidžiantį atsiimti laimėjimą“, jei ji priklijuotų ant prizo pareikalavimo patvirtinimo kuponą, ant kurio nurodytas identifikacinis numeris, ir jei per septynias dienas gražintų jį bendrovei *Schlank & Schick*. Iš pranešimo apie laimėjimą taip pat matyti, kad teisė gauti laimėjimą nebuvo siejama su prekės užsakymu. R. Ilsinger priklijavo kuponą su identifikaciniu numeriu ant prizo pareikalavimo patvirtinimo ir grąžino jį bendrovei *Schlank & Schick*.

13. Negavusi iš minėtos bendrovės laimėjimo, 2002 m. gruodžio mėn. pagal Austrijos vartotojų apsaugos įstatymo 5 straipsnio j punktą ir Reglamento Nr. 44/2001 16 straipsnio 1 dalį R. Ilsinger pareiškė savo gyvenamosios vietos teisme *Landesgericht St. Polten* ieškinį prieš *Schlank & Schick*, kuriuo siekė prisiteisti laimėjimą. Vykstant šiai procedūrai bendrovė *Schlank & Schick* pateikė prieštaravimą dėl Austrijos teismo jurisdikcijos. 2004 m. birželio 15 d. Nutartimi *Landesgericht St. Polten* atmetė prieštaravimą dėl jurisdikcijos ir ieškovės pagrindinėje byloje ieškinį.

14. Abi šalys pagrindinėje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme *Oberlandesgericht Wien* pateikė apeliacinius skundus dėl *Landesgericht St. Pölten* sprendimo. Savo nutartyje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teigia, jog Teisingumo Teismas savo praktikoje dėl Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmosios pastraipos jau nusprendė, kad šis straipsnis taikytinas, kai sudaroma kilnojamųjų daiktų pardavimo sutartis arba paslaugų teikimo sutartis. Tačiau, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nuomone, palyginti su Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmąja pastraipa, Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalis yra platesnė. Taigi jis klausia, ar Teisingumo Teismo išaiškinimas dėl Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmosios pastraipos taikytinas ir minėto 15 straipsnio atžvilgiu. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat pažymi, kad Austrijos teismai neturi jurisdikcijos pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a papunktį, nors pagal šią nuostatą nereikalaujama sudaryti sutartį, nes ir pagal Austrijos teisę, ir pagal Vokietijos teisę, skolininko nuolatinės buveinės vieta, t. y. Vokietija, laikoma piniginių skolų įvykdymo vieta.

15. Iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateiktos informacijos neaišku, ar grąžindama prizo pareikalavimo patvirtinimą R. Ilsinger kartu užsisakė prekių pabandyti. R. Ilsinger tai patvirtina, tačiau bendrovė *Schlank & Schick* tai neigia ir tvirtina, jog negavo jokio R. Ilsinger užsakymo. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad motyvuodamas savo nutartį, kuria buvo atmestas prieštara-

vimas dėl jurisdikcijos ir R. Ilsinger ieškinys, *Landesgericht St. Pölten* pažymėjo, kad laimėjimo įteikimas nepriklausė nuo prekių užsakymo ir dėl to neturi reikšmės, ar kartu su laimėjimo reikalavimu R. Ilsinger pateikė užsakymą pabandyti prekes.

16. Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas 2006 m. kovo 29 d. Nutartimi sustabdė bylos nagrinėjimą ir pagal EB 68 ir 234 straipsnius pateikė Teisingumo Teismui šiuos du prejudicinius klausimus:

„1. Ar Austrijos vartotojų apsaugos įstatymo (Konsumentenschutzgesetz, toliau – KSchG), paskelbtu BGBl 1979/140, 5 straipsnio j punktu, pakeistu Austrijos įstatymo dėl nuotoliniu būdu sudarytų sutarčių (Fernabsatz – Gesetz), paskelbtu BGBl I 1999/185, I straipsnio 2 dalimi, vartotojams suteikta teisė teismine tvarka reikalauti įmonių tariamai laimėto prizo, jei šios kreipiasi (kreipėsi) į konkretų vartotoją žadėdamos įteikti laimėtą prizą ar su kitais panašaus pobūdžio pareiškimais, suformuluotais taip, kad vartotojui sudaromas įspūdis, jog jis laimėjo prizą, šio reikalavimo nesiejant su prekių užsakymu ar su bandomuoju užsakymu ir kai užsakymas nebuvo padarytas, bet kai pranešimo gavėjas reikalauja prizo, yra sutartinė teisė arba jai prilyginama teisė 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 15 straipsnio 1 dalies c punkto prasme?

Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai:

2. Ar egzistuoja Reglamento (EB) Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkte nustatyta reikalavimo teisė, jei teisė gauti laimėjimą, nors ir nepriklausė nuo prekių užsakymo, tačiau pranešimą gavęs asmuo vis dėlto jų užsisakė?“

IV — Procesas Teisingumo Teisme

17. Teisingumo Teismas gavo nutartį dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą 2006 m. balandžio 7 dieną. Vykstant rašytiniam procesui pastabas pateikė Austrijos, Čekijos, Ispanijos, Italijos ir Slovėnijos vyriausybės bei Europos Bendrijų Komisija. Per 2008 m. liepos 3 d. posėdį buvo išklausyti bendrovės *Schlank & Schick* administratoriaus atstovo, Austrijos, Čekijos, Ispanijos vyriausybių bei Komisijos paaiškinimai ir atsakymai į Teisingumo Teismo pateiktus klausimus.

V — Šalių argumentai

A — *Pirmasis prejudicinis klausimas*

18. Kalbant apie pirmąjį prejudicinį klausimą, šalių argumentus galima padalyti į dvi pagrindines grupes. Viena vertus, yra šalių, kurios teigia, kad reikalavimo teisė, kurią vartotojai turi pagal Austrijos vartotojų apsaugos įstatymo 5 straipsnio j punktą, nėra sutartinė teisė Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkto prasme. Kita vertus, yra šalių, manančių, kad reikalavimo teisė, kurią vartotojai turi pagal Austrijos įstatymą, yra sutartinė teisė pagal Reglamentą Nr. 44/2001. Savo rašytinėse pastabose Komisija laikosi pirmojo požiūrio, tačiau vykstant posėdžiui teigė, kad, jos nuomone, taip pat priimtinas antrasis požiūris.

19. *Komisijos* nuomone, pateikta rašytinėse pastabose, taip pat *Slovėnijos vyriausybės* ir *bendrovės Schlank & Schick administratoriaus* atstovo nuomone, Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktą reikia aiškinti taip pat, kaip Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmosios pastraipos 3 punktą, nors jų atitinkamos formuluotės nėra visiškai tapačios.

20. Rašytinėse pastabose *Komisija* ir *Slovėnijos vyriausybė* pažymi, kad tai išplaukia būtent iš paties Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio teksto, nes tiek jo 1 dalies įžanginis sakinys, tiek minėtos dalies c punktas taikomi tik tais atvejais, kai vartotojas *sudaro* sutartį su kita sutarties šalimi. Tiesa, Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmosios pastraipos 3 punktas taikomas tik prekių tiekimo ar paslaugų teikimo sutartims, o Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktas taip pat taikomas, „*visais kitais atvejais*, kai sutartis buvo sudaryta su šalimi, vykdančia komercinę arba profesinę veiklą“. Tačiau net ir kitais minėto reglamento 15 straipsnio 1 dalies c punkte numatytais atvejais sutartis turi būti *sudaryta* tarp vartotojo ir kitos sutarties šalies. Savo rašytinėse pastabose Komisija ir Slovėnijos vyriausybė

nurodo generalinio advokato A. Tizzano nuomonę, pateiktą šiuo klausimu išvados byloje *Kapferer*[8] 54 punkte, kuriame jis pažymėjo, kad Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio pakeitimai buvo susiję tik su materialine vartotojų sutartis reglamentuojančių nuostatų taikymo sritimi ir kad jie neturėjo jokios įtakos reikalavimui, kad tarp verslininko ir vartotojo būtų sudaryta sutartis.

21. *Bendrovės Schlank & Schick administratoriaus* atstovas per posėdį taip pat pareiškė, kad palaiko generalinio advokato A. Tizzano nuomonę, pateiktą išvadoje byloje *Kapferer*. Jis pastebėjo, kad, palyginti su Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmosios pastraipos 3 punktu, Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkto formuluotė buvo pakeista, siekiant į šios nuostatos taikymo sritį įtraukti internetu sudarytas sutartis. Jo nuomone, šis reglamento straipsnis apima tik dvišales sutartis, kuriomis abi sutarties šalys prisiima įsipareigojimus. Jis pastebi, kad jeigu vartotojas neprisiima jokio įsipareigojimo, jis nebūtinai turi turėti galimybę pareikšti ieškinį toje valstybėje narėje, kurioje nuolat gyvena.

22. Atvirkščiai, *Austrijos, Ispanijos, Italijos ir Čekijos vyriausybės* mano, kad Reglamento Nr.44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktą reikia aiškinti kitaip nei Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmosios pastraipos 3 punktą. Komisija per posėdį taip pat pareiškė, kad, jos nuomone, galimas kitoks šio reglamento straipsnio aiškinimas.

23. *Austrijos vyriausybė* pažymi, kad Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktas suformuluotas plačiau negu Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmosios pastraipos 3 punktas. Ji mano, kad Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkte numatytos ne tik konkrečių rūšių sutartys, bet, atvirkščiai, kad jis taikomas visoms „visais kitais atvejais“ vartotojų sudarytoms sutartims. Vienašalis laimėjimo pažadas, kurį vartotojas priėmė, yra toks atvejis, kai atsiranda sutartinis santykis, kuriame vartotojas neturi įsipareigojimo. Pagrįsdama šią nuomonę, Austrijos vyriau-

8 — 2005 m. lapkričio 10 d. Išvada (5 išnašoje minėtas sprendimas).

sybė nurodo, kad Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkto įžanginis sakinys suformuluotas pagal to paties reglamento 5 straipsnio 1 punkto modelį, o tai įrodo, kad Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies taikymo sritis yra platesnė.

24. *Čekijos vyriausybė* panašiai mano, kad vienašalį laimėjimo pažadą reikia laikyti pasiūlymu, o šio laimėjimo reikalavimą – šio pasiūlymo priėmimu. Taip, Čekijos vyriausybės nuomone, atsiranda sutartinis santykis, t. y. santykis, kurį galima laikyti sutarties sudarymu.

25. Be to, *Italijos vyriausybė* gina nuomonę, kad laimėjimo pažadas, kurį R. Ilsinger priėmė grąžinusi bendrovei *Schlank & Schick* prizo pareikalavimo patvirtinimą su ant jo priklijuotu kuponu, yra vartojimo sutartis Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkto prasme. Italijos vyriausybės nuomone, sutartis gali būti laikoma sudaryta pagal šį straipsnį, net kai pagal sutartį įsipareigoja tik viena šalis.

26. Pagrįsdama savo pastabas *Ispanijos vyriausybė* nurodo keturis argumentus. Pirma, ji pastebi, kad Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktas skiriasi nuo Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmosios pastraipos 3 punkto. Antra, ji pažymi, kad vien kitoks Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkto aiškinimas gali užtikrinti aukštesnį vartotojo, kuris yra silpnoji sutarties šalis, apsaugos lygį. Trečia, Ispanijos vyriausybės nuomone, reikia atsižvelgti į ryšį tarp teismų jurisdikcijos ir šių teismų taikomos materialinės teisės. Vartotojo apsauga reikalauja užtikrinti, kad jam būtų taikomos valstybės narės, kurioje jis nuolat gyvena, nuostatos. Galiausiai Ispanijos vyriausybė mano, kad taikant Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktą ne visada nustatoma vartotojo nuolatinės gyvenamosios vietos teismo jurisdikcija.

27. Tačiau *Komisija* per posėdį nurodė, kad turint omenyje aukštesnio lygio vartotojų apsaugos reikalavimą, jai priimtini ir kiti argumentai, pagal kuriuos tuo atveju, kai

vartotojui žadamas laimėjimas ir pastarasis jį priima, laikoma, kad su vartotoju sudaryta sutartis ir todėl jurisdikcija turi būti nustatoma pagal Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktą. Ji pastebi, kad pastaraisiais metais labai paplito laimėjimų žadėjimo vartotojams praktika ir kad daugybė bendrovių perkelė savo buveines į kitas valstybes nares, kad galėtų išvengti galimų vartotojų, nenorinčių kreiptis į teismą kitoje valstybėje narėje, ieškinių. Ji taip pat pabrėžė, kad ši nuomonė nepriešstarauja generalinio advokato A. Tizzano nuomonei byloje *Kapferer*. Atvirkščiai, pastarojoje byloje vartojimo sutartis nebuvo sudaryta, nes vartotojas nepriėmė laimėjimo pažade nurodytų sąlygų ir neužsakė prekių pabandyti be įsipareigojimo, nuo ko priklausė laimėjimo gavimas.

Čekijos vyriausybės pabrėžia, jog byloje *Gabriel*[9] Teisingumo Teismas nusprendė, kad jurisdikcija bylose dėl piniginio laimėjimo pažado turi būti nustatoma pagal tas pačias taisykles kaip ir nustatant jurisdikciją bylose dėl prekės, kurią vartotojas užsisakė iš pažadėjusio laimėjimą pardavėjo, pardavimo sutarties. *Italijos vyriausybės* nuomone, egzistuoja neatskiriamas ryšys tarp pažado laimėti ir prekės užsakymo, nes vartotojas užsisako prekę dėl laimėjimo, kurio vertė daug didesnė nei užsakomos prekės vertė, pažado. Be to, *Ispanijos ir Italijos vyriausybės* pabrėžia, jog sprendime *Besix*[10] Teisingumo Teismas nusprendė, kad reikia vengti situacijų, kai keli teismai turėtų jurisdikciją nagrinėti ginčą dėl teisinio santykio arba kelių abipusių ir glaudžiai susijusių santykių. Kadangi antrasis prejudicinis klausimas yra papildomas, *Austrijos vyriausybė* nepateikia į šį klausimą konkretaus atsakymo.

B — *Antrasis prejudicinis klausimas*

28. Šalys, išskyrus bendrovės *Schlank & Schick* administratorių, sutinka, kad į antrąjį prejudicinį klausimą Teisingumo Teismas turi atsakyti teigiamai. *Komisija, Slovėnijos ir*

29. Bendrovės *Schlank & Schick* administratoriaus atstovas per posėdį pateikė nuomonę, kad net jei vartotojas būtų užsisakęs prekę, nors tokios prekės užsakymas nebuvo laimėjimo įteikimo sąlyga, teismo jurisdikcija neturėtų būti nustatoma pagal vartotojo nuolatinę gyvenamąją vietą, nes vartotojo apsaugos

9 — 4 išnašoje minėtas sprendimas.

10 — 2002 m vasario 19 d. Sprendimas (C-256/00, Rink. p. I-1699).

principas nenumato vartotojui galimybės praturtėti gavus laimėjimą.

VI — Generalinės advokatės vertinimas

A — *Įvadas*

30. Šiais dviem prejudiciniais klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo išaiškinti Reglamento Nr. 44/2001 nuostatas, nustatančias teismų jurisdikciją bylose dėl vartotojų sudarytų sutarčių. Nuostatos dėl jurisdikcijos dėl vartotojų sudarytų sutarčių nukrypsta nuo Reglamento Nr. 44/2001 2 straipsnio 1 dalyje nurodyto pagrindinio jurisdikcijos principo *actor sequitur forum rei*, pagal kurį valstybėje narėje nuolat gyvenantiems asmenims, neatsižvelgiant į jų pilietybę, bylos turi būti keliamos tos valstybės narės teismuose. Be to, kaip matyti iš minėto reglamento 13 konstatuojamosios dalies, kadangi vartotojas yra silpnesnė vartojimo sutarties šalis, ją turėtų ginti palankesnės jo interesams jurisdikcijos taisyklės nei bendrosios taisyklės. Tačiau aiškinant specialiąsias jurisdikcijos taisykles reikia turėti omenyje, kad šios normos turi būti aiškinamos siaurai, neleidžiant jų aiškinti plačiau nei Reglamente Nr. 44/2001 aiškiai įtvirtinti atvejai [11].

31. Pirmuoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktas turi būti aiškinamas taip, jog teisė, kuria remdamasis vartotojas gali teismine tvarka reikalauti iš kitoje valstybėje narėje įsteigtos prekes pagal užsakymus paštu parduodančios bendrovės jo tariamai laimėto prizo, laikytina sutartine teise Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkto prasme, prizo įteikimo nesusiejant su prekių užsakymu ir vartotojui neužsisakius prekės. Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar vartotojo teisė į laimėjimą laikytina sutartine teise minėto straipsnio prasme, jeigu ši teisė aiškiai nepriklauso nuo prekių užsakymo, tačiau vartotojas vis dėlto jų užsisakė.

11 — Pavyzdžiui, 2006 m. liepos 13d. Sprendimas *Reisch Montage* (C-103/05, Rink, p. I-6827, 23 punktas); 2007 m. spalio 11 d. Sprendimas *Freeport* (C-98/06, Rink. p. I-8319, 35 punktas) ir 2008 m. gegužės 22 d. Sprendimas *Glaxosmithkline ir Laboratoires Glaxosmithkline* (C-462/06, Rink. p. I-0000, 28 punktas). Dėl Briuselio konvencijos žr., pavyzdžiui, 1997 m. liepos 3 d. Sprendimą *Benincasa* (C-269/95, Rink. p. I-3767, 13 punktas); 1999 m. balandžio 27 d. Sprendimą *Mietz* (C-99/96, Rink. p. I-2277, 27 punktas); 4 išnašoje minėto sprendimo *Engler* 43 punktą ir 2005 m. sausio 20 d. Sprendimą *Gruber* (C-464/01, Rink. p. I-439, 32 punktas).

32. Kalbant apie faktinę situaciją, reikia pažymėti, kad iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą neaišku, ar R. Ilsinger iš tikrųjų užsisakė bendrovės *Schlank & Schick* prekę. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nuomone, pirmosios instancijos teismo sprendimas grindžiamas tuo, kad teisė į laimėjimą nepriklausė nuo prekės užsakymo ir kad jis nenustatė, ar R. Ilsinger iš tikrųjų užsisakė šios bendrovės prekę. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pateikia prejudicinį klausimą dėl atvejo, kai vartotojas užsisakė prekę, ir dėl atvejo, kai jis jos neužsisakė.

„Ar Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktą reikia aiškinti taip, kad vartotojams suteikta teisė pagal valstybės narės, kurioje jie nuolat gyvena, teisę teismine tvarka reikalauti kitoje valstybėje narėje įsteigtų įmonių tariamai laimėto prizo, kai šios kreipiasi į konkretų vartotoją žadėdamos jam įteikti laimėtą prizą ar su kitais panašaus pobūdžio pareiškimais, suformuluotais taip, kad vartotojui sudaromas įspūdis, jog jis laimėjo prizą, šio reikalavimo nesiejant su prekių užsakymu ar su bandomuoju užsakymu ir kai užsakymas nebuvo padarytas, bet kai pranešimo gavėjas reikalauja prizo, yra sutartinė teisė minėto reglamento prasme?“

B — *Pirmasis prejudicinis klausimas*

33. Pirmuoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar Austrijos vartotojų apsaugos įstatymo 5 straipsnio j punktu grindžiama reikalavimo teisė laikytina sutartine teise Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkto prasme. Žinant, kad nagrinėdamas prejudicinius klausimus Teisingumo Teismas aiškina tik Bendrijos teisės nuostatas tam, kad nustatytų tolesnes gaires, kurių reikia laikytis priimant sprendimą pagrindinėje byloje [12], reikia taip performuluoti pirmąjį prejudicinį klausimą:

34. Tam, kad jurisdikcija būtų nustatoma pagal Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio

12 — Pavyzdžiui, 2000 m. spalio 3 d. Sprendimas *Corsten* (C-58/98, Rink. p. I-7919, 24 punktas) ir 2002 m. sausio 22 d. Sprendimas *Canal Satélite* (C-390/99, Rink. p. I-607, 24 punktas).

1 dalies c punktą, turi būti įvykdytos trys sąlygos [13]. Pirma, vartotojas turi būti nevykdantis profesinės veiklos privatus asmuo; antra, reikalavimo teisė turi būti susijusi su vartojimo sutartimi, sudaryta su šalimi, vykdančia komercinę arba profesinę veiklą; trečia, vykdantis komercinę arba profesinę veiklą asmuo turi ją vykdyti valstybėje narėje, kurioje yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta, arba kitu būdu, tokią veiklą susiejančiu su minėta valstybe nare ar keliomis valstybėmis, įskaitant šią valstybę narę, o minima sutartis turi būti priskiriama tokios veiklos sričiai.

35. Šioje byloje įvykdytos pirma ir trečia sąlygos. R. Ilsinger neabejotinai yra vartotoja Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies prasme; šiuose teisiniuose santykiuose, tai profesinės veiklos nevykdantis privatus asmuo. Bendrovė *Schlank & Schick* vykdo komercinę veiklą, t. y. ji verčiasi prekių pagal užsakymus paštu pardavimu valstybėje narėje, kurioje nuolat gyvena R. Ilsinger. Be to, manytina, kad laimėjimo pažadas buvo vartotojui duotas vykdant šią veiklą, nes šiuo pažadu bendrovė *Schlank & Schick* siekia paskatinti vartotoją įsigyti prekę. Tačiau šioje byloje ginčytina antra sąlyga, būtent, kad reikalavimo teisė yra susijusi su R. Ilsinger ir bendrovės *Schlank & Schick* sudaryta vartojimo sutartimi. Teismo, kurio jurisdikcijai priklauso spręsti dėl teisės, kuria vartotojas remiasi reikalaudamas įteikti jam tariamai pažadėtą laimėjimą, nustatymas priklauso nuo to, ar šioje byloje laimėjimo pažadas yra vartojimo sutarties sudarymo priežastis.

36. Jurisdikcijos klausimą priimti sprendimą dėl vartotojui tariamai pažadėto laimėjimo įteikimo Teisingumo Teismas išnagrinėjo atsižvelgdamas į Briuselio konvenciją, tačiau jis jo dar nenagrinėjo Reglamento Nr. 44/2001

13 — Dėl trijų Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmosios pastraipos 3 punkto taikymo sąlygų pagal analogiją žr. 4 išnašoje minėto sprendimo *Gabriel* 38–40 ir 47–51 punktus ir minėto sprendimo *Engler* 34 punktą.

atžvilgiu [14]. Aiškindamas Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmosios pastraipos 3 punktą, Teisingumo Teismas savo praktikoje, būtent byloje *Engler* [15] , jau atsakė į pirmamjam prejudiciniam klausimui šioje byloje tapatų klausimą. Byloje *Engler* Teisingumo Teismas nusprendė, kad šis Briuselio konvencijos straipsnis netaikomas tais atvejais, kai pardavėjas kreipiasi į vartotoją išsiųsdamas laišką su pažadu įteikti laimėtą prizą ir kai vartotojas reikalauja įteikti jam laimėjimą, nesudarydamas su pardavėju prekių tiekimo arba paslaugų teikimo sutarties. Minėtoje byloje Teisingumo Teismas nusprendė, kad šiuo atveju „po pardavėjo pasiūlymo sutartis, pagal kurią šalys būtų prisiėmusios abipuses prievoles dėl vienos iš tam tikrų minėtoje nuostatoje išvardytų prekių, tarp vartotojo ir profesionalaus pardavėjo nebuvo sudaryta“ [16].

Teisingumo Teismo nuomone, toks konstatavimas nėra negaliojantis dėl tikslo, kuriuo grindžiama minėta nuostata, būtent užtikrinti vartotojo, kaip silpnesnės šalies, apsaugą, arba dėl tos aplinkybės, kad vartotojui buvo nusiųstas pardavėjo pasiūlymas atlikti bandomąjį užsakymą, skirtas paskatinti jį užsisakyti prekių [17].

37. Todėl *Ilsinger* byloje iš esmės reikia išnagrinėti, ar turi būti užtikrintas šių dviejų teisės aktų tęstinumas, ir atitinkamai, ar Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktas turi būti aiškinamas kaip Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmosios pastraipos 3 punktas arba ar, atsižvelgiant į iš dalies kitokią jo formuluotę, šis straipsnis aiškintinas kitaip. Šiuo klausimu pažymėtina, kad aiškinant Reglamentą Nr. 44/2001, kuris nuo 2002 m. kovo 1 d. pakeitė Briuselio konvenciją [18], paprastai reikia remtis tęstinumo principu. Be to, iš Reglamento Nr. 44/2001 19 konstatuojamosios dalies matyti, kad reikėtų užtikrinti Briuselio konvencijos ir šio reglamento tęstinumą; šį tęstinumą taip pat turi užtikrinti Teisingumo Teismas, aiškindamas Briuselio konvenciją.

14 — Doktrinoje taip pat nėra aiškaus atsakymo į šį klausimą. A. Staudinger „Europäisches Zivilprozeβrecht. Kommentar“, T. Rauscher (leid.), 2 leidimas, *Sellier*, Miunchenas, European Law Publishers, 2006, p. 284, 9 punkte abejoja dėl Briuselio konvencijos atžvilgiu priimtos teismų praktikos taikymo Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktui, nes šio straipsnio formuluotė panaši į minėto reglamento 5 straipsnio 1 dalies a punkto formuluotę. R. Geimer, R. A. Schütze „Europäisches Zivilverfahrensrecht. Kommentar zur EuGVVO, EuEheVO, EuZustellungsVO, zum Lugano-Übereinkommen und zum nationalen Kompetenz- und Anerkennungsrecht“, R. Geimer (leid.), *Beck*, Miunchenas, 2004, p. 275, 17 punkte nurodo, kad laimėjimo pažadams aiškiai taikytinas Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnis, tačiau jis šiuo klausimu cituoja bylą *Gabriel*, todėl šis argumentas aiškiai susijęs su jurisdikcija laimėjimo pažado atveju, kai vartotojas užsisako prekę.

15 — 4 išnašoje minėtas sprendimas *Engler*.

16 — 4 išnašoje minėto sprendimo *Engler* 36 punktas. 40 punkte Teisingumo Teismas aiškiai nurodė, kad Briuselio konvencijos 13 straipsnis nedviprasmiškai numato vartotojo „sudarytas sutartis“ dėl „paslaugų ar prekių pirkimo“.

17 — 4 išnašoje minėto sprendimo *Engler* 39 punktas.

18 — 1999 m. Komisija pateikė Tarybai pasiūlymą dėl reglamento, tačiau Taryba priėmė reglamentą tik 2000 m. gruodžio mėnesį. Bendrai dėl Reglamento Nr. 44/2001 prigimties ir Briuselio konvencijos palyginimo su šiuo reglamentu žr. doktriną, pavyzdžiui, H.-W. Micklitz, P. Rott „Vergemeinschaftung des EuGVÜ in der Verordnung (EG) Nr. 44/2001“, *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*, Nr. 11/2001, p. 325 ir paskesni; N. A. Schoibl „Vom Brüsseler Übereinkommen zur Brüssel-I-VO: Neuerungen im Europäischen Zivilprozessrecht“, *Juristische Blätter*, Nr. 3/2003, p. 150; E. Storskrubb „Civil Procedure and EU Law. A Policy Area Uncovered“, *Oxford University Press*, Niujorkas, 2008, p. 132 ir kt.

Teisingumo Teismas jau rėmėsi tęstinumo principu aiškindamas Reglamentą Nr. 44/2001 [19]. Tačiau dėl svarbių priežasčių ir dėl esminio Reglamento Nr. 44/2001 teksto pakeitimo, palyginti su Briuselio konvencija, Teisingumo Teismas vėliau nesilaikė šio principo ir kitaip aiškino reglamentą [20]. Taigi byloje *Ilsinger* reikia įvertinti, ar kitoks Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkto formulavimas, palyginti su Briuselio konvencijos pirmosios pastraipos 3 punktu, susijęs su reikalavimu užtikrinti aukštesnio lygio vartotojų apsaugą, pateisina kitokį šio reglamento straipsnio aiškinimą.

1. Vartojimo sutarties sudarymas kaip Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkto taikymo sąlyga.

38. Analizuojant pirmąjį prejudicinį klausimą visų pirma reikia turėti omenyje, kad Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkto formuluotė skiriasi nuo Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmosios pastraipos 3 punkto teksto. Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmosios pastraipos ir Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies įžanginiuose sakiniuose nurodyta, kad jurisdikcija nustatoma vadovaujantis skirsniu dėl jurisdikcijos „bylose dėl sutarties, kurią asmuo, vartotojas, sudaro <…>“ (pagal Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmąją pastraipą „bylose dėl sutarties, kurią asmuo

19 — Pavyzdžiui, 11 išnašoje minėto sprendimo *Reisch Montage* 22–25 punktuose Teisingumo Teismas, aiškindamas Reglamentą Nr. 44/2001, padarė nuorodą į savo praktiką dėl Briuselio konvencijos. Be to, 2001 m. spalio 1 d. Sprendime *Henkel* (C-167/00, Rink., p. I-8111, 49 punktas) jis pastebėjo, kad nesant jokios priežasties skirtingai aiškinti Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punktą ir Briuselio konvencijos 5 straipsnio 3 punktą, nuoseklumas reikalauja vienodai aiškinti abi nuostatas; Teisingumo Teismas taip pat pabrėžė, kad šio principo svarbu laikytis dar ir todėl, kad reglamentas pakeitė Briuselio konvenciją – išskyrus Danijos Karalystės atžvilgiu.

20 — 11 išnašoje minėto sprendimo *Glaxosmithkline ir Laboratoires Glaxosmithkline* 15 punkte Teisingumo Teismas pažymėjo, kad reglamente įtvirtintos jurisdikcijos taisyklės individualių darbo sutarčių atžvilgiu akivaizdžiai skiriasi nuo šioje srityje taikytinų Briuselio konvencijos taisyklių. Minėto sprendimo 24 punkte jis nurodė, kad tokį aiškinimą patvirtina Reglamento Nr. 44/2001 rengimo dokumentai. Todėl aiškindamas Reglamentą Nr. 44/2001 jis nesilaikė tęstinumo principo ir išaiškino šį dokumentą kitaip nei Briuselio konvenciją.

sudarė ne tuo tikslu, kuris gali būti laikomas susijusiu su jo veikla ar profesija, toliau?– vartotojas“). Tačiau Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktas suformuluotas plačiau negu Briuselio konvencijos 13 straipsnio 3 punktas. Pagal pastarąją nuostatą jurisdikcija nustatoma remiantis šiuo skirsniu „Jurisdikcija byloms dėl vartotojų sutarčių“, jei tai yra „prekių tiekimo ar paslaugų teikimo sutartis“. Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkte, atvirkščiai, nustatyta, kad jurisdikcija nustatoma vadovaujantis šiuo skirsniu, jeigu „*visais kitais atvejais*, sutartis buvo sudaryta“ su kita šalimi, vykdančia veiklą valstybėje narėje, kurioje yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta, arba kitu būdu, tokią veiklą susiejančia su minėta valstybe nare. Skirtingai nei Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmosios pastraipos 3 punkto, kuriame numatytos tik prekių tiekimo ar paslaugų teikimo sutartys, Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkte numatytos visos sutartys, kurias šiame straipsnyje įtvirtintomis sąlygomis vartotojas sudarė su kita sutarties šalimi.

39. Be to, iš pasiūlymo dėl Reglamento Nr. 44/2001 motyvų matyti, kad minėto reglamento 15 straipsnio 1 dalies c punkto formuluotė buvo pakeista, palyginti su Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmosios pastraipos 3 punktu, pirmiausia siekiant į šios nuostatos taikymo sritį įtraukti internetu sudarytas sutartis [21]. Būtent todėl Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktas buvo iš dalies pakeistas įtraukiant atvejį, kai sutartis sudaroma su asmeniu, veiklą susiejančiu su valstybe nare, kurioje yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta [22]. Tačiau šis straipsnis taip pat taikomas, jei asmuo vykdo komercinę arba profesinę veiklą valstybėje narėje, kurioje yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta. Minėtomis sąlygomis šis straipsnis taip pat taikomas, pavyzdžiui, vadi-

21 — Žr. pasiūlymo dėl Tarybos reglamento (EB) dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo motyvus (COM/1999/0348, galutinis, versijos prancūzų k. p. 12). Doktrinoje žr., pavyzdžiui, P. Schlosser „EU-Zivilprozessrecht, Kommentar zur EuGVVO, EuEheVO, ÄVAG, HZÜ, EuZVO, HBÜ, EuBVO“, 2 leidimas, *Beck*, Miunchenas, 2003, p. 117, 8a punktą, kuriame nurodoma, kad Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktas taikomas tais atvejais, kai vartotojas pateikia užsakymą per aktyvią interneto svetainę, o ne kai jis turi prieigą tik prie pasyvios interneto svetainės. D. Czernich, G. E. Kodek, S. Tiefenthaler „Europäisches Gerichtsstands- und Vollstreckungsrecht EuGVO und Lugano-Übereinkommen. Kurzkommentar“, S. Tiefenthaler (leid.), 2-asis leidimas, *LexisNexis ARD ORAC*, Viena, 2003, p. 141, 25 punkte paaiškina, kad aktyvioje interneto svetainėje sutartį galima sudaryti „vienu pelės spragtelėjimu“. Bendrai taip pat žr. N. Reich ir A. P. Gambogi „Gerichtsstand bei internationalen Verbraucherverträgsstreitigkeiten im. e-commerce“, Verbraucher und Recht, Nr. 8/2001, p. 269 ir paskesni; A. Stadler „From the Brussels Convention to Regulation 44/2001: Cornerstones of a European law of civil procedure“, Common Market Law Review, Nr. 6/2005, p. 1640 ir paskesni; E. Storskrubb „Civil Procedure and EU Law. A Policy Area Uncovered“, *Oxford University Press*, Niujorkas, 2008, p. 139.

22 — Plačiau dėl šios sąlygos žr., pavyzdžiui, R. Geimer, R. A. Schütze „Europäisches Zivilverfahrensrecht. Kommentar zur EuGVVO, EuEheVO, EuZustellungsVO, zum Lugano-Übereinkommen und zum nationalen Kompetenz- und Anerkennungsrecht“, R. Geimer (leid.), *Beck*, Miunchenas, 2004, p. 278, 35 punktas.

namosioms „kelionės paketo sutartims“ [23], patikėjimo susitarimams [24] ir kitoms sutartims [25].

40. Nemanytina, jog praplėsdamas formuluotę Bendrijos teisės aktų leidėjas siekė nustatyti, kad Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktas apimtų tik dvišales sutartis (*contractus bilaterales aequales*). Jis, atvirkščiai, siekė taikyti šį straipsnį visoms vartotojų sudarytoms sutartims. Pagrindžiant šį teiginį reikia nurodyti tris argumentus. Pirma, iš Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies matyti, kad vartojimo sutartis – tai sutartis, „kurią asmuo, vartotojas, sudaro tokiam tikslui, kuris gali būti laikomas nesusijusiu su jo darbu arba profesija“. Taigi vartojimo sutartys apibrėžtos sutarties šalių, o ne jų turinio arba sutarties šalių įsipareigojimų, atžvilgiu. Antra, minėto straipsnio c punkte aiškiai numatyta, kad šis straipsnis taikomas „visais kitais atvejais“, kai sutartis sudaroma pagal šio straipsnio sąlygas. Jei Bendrijos teisės aktų leidėjas norėtų šiame punkte numatyti tik dvišales sutartis, jis atitinkamais terminais nurodytų, kad šis punktas taikomas tik numatytais atvejais. Tačiau, kadangi teisės aktų leidėjas šiame reglamente pavartojo bendrą sąvoką „sutartis“, manytina, kad ši sąvoka apima visas sutarčių rūšis [26]. Trečia, jei 15 straipsnio 1 dalies c punktas būtų taikomas tik dvišalėms sutartims, taip į jo taikymo sritį nepatektų kai kurios sutarčių rūšys, pagal kurias įsipareigojimų kyla tik susitariančiajai šaliai, pavyzdžiui, laidavimo sutartis, pagal kurią vartotojas yra kito vartotojo skolų laiduotojas [27], arba su kitu vartotoju sudaryta garantijos sutartis.

23 — Pagal Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 3 dalį skirsnis „Jurisdikcija, susijusi su vartotojų sutartimis“ „netaikomas vežimo sutarčiai, kitai nei sutartis, kurioje už įskaitytą kainą numatyta kelionė ir nakvynė“. Taigi iš esmės vežimo sutartims jurisdikcija nenustatoma pagal skirsnį „Jurisdikcija, susijusi su vartotojų sutartimis“, išskyrus vadinamąsias „kelionės paketo sutartis“. Tai taip pat išplaukia iš pasiūlymo dėl Tarybos reglamento (EB) dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (COM/1999/0348, galutinis, versijos prancūzų k. p. 13). Be to, 14 išnašoje minėto „Europäisches Zivilprozeßrecht. Kommentar“, T. Rauscher (leid.) p. 283, 8 punktas.

24 — Be to, 14 išnašoje minėto „Europäisches Zivilprozeßrecht. Kommentar“, T. Rauscher (leid.), p. 283, 8 punktą.

25 — Pavyzdžiui, vartotojų sudarytoms *time-share* sutartims. Žr. pasiūlymo dėl Tarybos reglamento (EB) dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo motyvus (COM/1999/0348, galutinis, versijos prancūzų k. p. 12). Pagal Reglamento Nr. 44/2001 22 straipsnio 1 punktą teismo procesuose, kurių objektas yra daiktinės teisės į nekilnojamąjį turtą arba nekilnojamojo turto nuoma, išimtinę jurisdikciją turi valstybės narės, kurioje yra turtas, teismai. Tačiau pasiūlyme dėl Reglamento Nr. 44/2001 Komisija paaiškina, kad reglamento 15 straipsnis taikomas vartotojų sudarytoms *time-share* sutartims.

26 — Be to, 2001 m. rugsėjo 20 d. Išvados sprendime *Leitner* (2002 m. kovo 12 d. C-168/00, Rink. p. I-2631) 35 punkte generalinis advokatas A. Tizzano nurodė, kad jei Bendrijos teisės aktų leidėjas norėtų atskirti nuostolius, už kuriuos, remiantis direktyva, būtų atsakingas gamintojas, nuo nuostolių, kurių vertinimą jis paliko valstybėms narėms, jis tai aiškiai padarytų. Atvirkščiai, jei teisės aktų leidėjas Bendrijos direktyvoje pavartojo bendrą nuostolių sąvoką, jis tuo siekė, kad visos žalos rūšys būtų įtrauktos į šią sąvoką.

27 — Be to, pavyzdžiui, dėl 1985 m. gruodžio 20 d. Tarybos direktyvos dėl vartotojų apsaugos, susijusios su sutartimis, sudarytomis ne prekybai skirtose patalpose (OL L 372, 1985, p. 31; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 1 t., p. 262), Teisingumo Teismas jau nusprendė, kad laidavimas iš esmės gali būti laikomas vartojimo sutartimi minėtos direktyvos prasme. Žr. 1998 m. kovo 17 d. Sprendimą *Dietzinger* (C-45/96, Rink. p. I-1199, 20 punktas). Doktrinoje žr. 14 išnašoje minėto A. Staudinger „Europäisches Zivilprozeßrecht. Kommentar“, T. Rauscher (leid.), p. 283, 8 punktą.

41. Aišku, Teisingumo Teismas nusprendė, kad Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmosios pastraipos 3 punktas taikomas tik tuo atveju, jei „<…> ieškinys susijęs su jo ir pardavėjo sudaryta sutartimi dėl prekių ar paslaugų pardavimo, iš kurios kyla abiejų sutarties šalių abipusės bei tarpusavyje susijusios prievolės“ [28]. Tačiau šiuo atžvilgiu reikia turėti omenyje, kad Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmojoje pastraipoje numatytos prekių tiekimo ir paslaugų teikimo sutartys yra dvišalės sutartys. Taigi manytina, kad, išaiškinęs minėtą straipsnį ir paminėjęs dvišališkumą, Teisingumo Teismas tik *in abstracto* paaiškino prekių tiekimo ir paslaugų teikimo sutarčių ypatumus. Todėl manytina, kad argumento dėl dvišalių sutarčių negalima taikyti Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktui.

42. Be to, kaip pažymėjo generalinis advokatas A. Tizzano savo išvadoje byloje *Kapferer*, nustatant jurisdikciją nagrinėti bylas dėl vartojimo sutarčių, reikia atsižvelgti į tai, kad Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmoji pastraipa ir Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalis taikomos tik tuo atveju, kai *sutartis sudaryta* tarp verslininko ir vartotojo [29]. Turime sutikti su generaliniu advokatu, jog Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies pakeitimai neturėjo jokios įtakos abiejose nuostatose įtvirtintam reikalavimui, kad tarp verslininko ir vartotojo būtų sudaryta sutartis [30]. Be to, kaip pabrėžia generalinis advokatas, Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio pakeitimai buvo susiję tik su materialine vartotojų sutartis reglamentuojančių nuostatų taikymo sritimi [31], o tai reiškia, kad jie apima didesnį vartojimo sutarčių skaičių. Šioje byloje generalinis advokatas aiškiai buvo už tai, kad Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktas būtų aiškinamas taip, kaip Teisingumo Teismo byloje *Engler* buvo išaiškintas Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmosios pastraipos 3 punktas, ir pažymėjo, kad byloje *Kapferer* nebuvo sudaryta nė viena vartojimo sutartis. Tačiau, kaip tai teisingai per posėdį pabrėžė Komisija, laimėjimo reikalavimas byloje *Kapferer* buvo siejamas su prekės užsakymu [32], o atsižvelgiant į tai, kad minėtoje byloje buvo neįmanoma aiškiai nustatyti, ar prekė buvo užsakyta, generalinis advokatas gynė požiūrį, kad prekių tiekimo sutartis nebuvo sudaryta.

28 — 4 išnašoje minėto sprendimo *Engler* 34 punktas.

29 — 8 išnašoje minėtos išvados 52 punktas.

30 — 8 išnašoje minėtos išvados 54 punktas.

31 — Ten pat.

32 — Tai matyti iš 5 išnašoje minėto sprendimo *Kapferer* 9 punkto ir 8 išnašoje minėtos generalinio advokato A. Tizzano išvados toje pačioje byloje 11 punkto.

43. Dėl to, kad Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnyje numatytas sutarties sudarymas, šioje byloje negalima remtis argumentu, kuriuo remiasi Austrijos vyriausybė, būtent, kad Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalis aiškintina taip pat, kaip jo 5 straipsnio 1 punkto a papunktis [33], nes 15 straipsnio 1 dalies įžanginis sakinys suformuluotas pagal 5 straipsnio 1 punkto a papunkčio modelį. Skirtingai nei Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a papunktyje, jo 15 straipsnio 1 dalyje reikalaujama *sudaryti* sutartį kiekvienu atveju, o tai yra esminis skirtumas tarp dviejų straipsnių. Būtent dėl šios priežasties galima taikyti minėto reglamento 5 straipsnio 1 punkto a papunktį, jeigu jokia sutartis nebuvo sudaryta [34]. Be to, atkreiptinas dėmesys į tai, jog iš abiejų straipsnių skirtingų kalbinių versijų analizės matyti, kad, neatsižvelgiant į 15 straipsnio 1 dalyje numatytą reikalavimą sudaryti sutartį, šie straipsniai labai panašiai suformuluoti tik keliose kalbinėse versijose, o daugelyje kalbinių versijų 5 straipsnio 1 punkto a papunktis suformuluotas plačiau negu 15 straipsnio 1 dalis. Labai panašios yra abiejų straipsnių vokiečių ir anglų kalbinės versijos [35], tačiau daugelyje kitų kalbinių versijų 5 straipsnio 1 punkto a papunktyje pavartota platesnė sąvoka *sutartis*, o 15 straipsnio 1 dalyje – sąvoka *sutartis, kurią sudaro vartotojas* [36].

2. Vartojimo sutarties sudarymo sąlygos

44. Iš Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies įžanginio sakinio matyti, kad vartojimo sutartis šio reglamento prasme – tai sutartis, kurią asmuo, vartotojas, sudaro tokiam tikslui, kuris gali būti laikomas nesu-

33 — Austrijos vyriausybė bendrai nurodo 5 straipsnio 1 punktą, tačiau šiuo klausimu cituoja minėto straipsnio a papunkčio formuluotę.

34 — Dėl Briuselio konvencijos pagal analogiją žr. 4 išnašoje minėto sprendimo *Engler* 36 punktą ir jo rezoliucinę dalį, pagal kurią vartotojas nesudarė su pardavėju sutarties minėtos konvencijos 13 straipsnio pirmosios pastraipos 3 punkto prasme ir kai jurisdikcija buvo nustatoma pagal jos 5 straipsnio 1 punktą.

35 — 5 straipsnio 1 punkto a papunkčio versijoje vokiečių k. kalbama apie „ein Vertrag oder Ansprüche aus einem Vertrag, den <…> der Verbraucher <…> geschlossen hat“. Minėto reglamento 5 straipsnio 1 punkto a papunkčio anglų kalbinėje versijoje kalbama apie „matters relating to a contract concluded by <…> the consumer“.

36 — Pavyzdžiui, versijos prancūzų k. 5 straipsnio 1 punkto a papunktyje kalbama apie „matière contractuelle“, tačiau 15 straipsnio 1 dalyje apie „matière de contrat conclu par <… > le consommateur“; versijos italų k. 5 straipsnio 1 punkto a papunktyje kalbama apie „materia contrattuale“, tačiau 15 straipsnio 1 dalyje apie „materia di contratti conclusi da <…> il consumatore“; versijos ispanų k. 5 straipsnio 1 punkto a papunktyje kalbama apie „materia contractual“, tačiau 15 straipsnio 1 dalyje apie „materia de contratos celebrados por <…> el consumidor“; versijos portugalų k. 5 straipsnio 1 punkto a papunktyje kalbama apie „matéria contratual“, tačiau 15 straipsnio 1 dalyje apie „matéria de contrato celebrado por <…> o consumidor“; versijos rumunų k. 5 straipsnio 1 punkto a papunktyje kalbama apie „materie contractuală“, tačiau 15 straipsnio 1 dalyje apie „ceea ce privește un contract încheiat de <…> consumatorul“; versijos slovėnų k. 5 straipsnio 1 punkto a papunktyje kalbama apie „zadevah v zvezi s pogodbenimi razmerji“, tačiau 15 straipsnio 1 dalyje – apie „zadevah v zvezi s pogodbami, ki jih sklene <… > potrošnik“.

sijusiu su jo darbu arba profesija. Tačiau Reglamente Nr. 44/2001 neapibrėžiamas momentas, kai vartojimo sutartis laikoma sudaryta. Bendrijos lygmenyje taip pat nėra privalomų civilinės teisės normų, nustatančių, kada ir kokiomis sąlygomis sutartis laikoma sudaryta.

45. Neatsižvelgiant į tai, kad Reglamente Nr. 44/2001 neapibrėžiamos sutarties sudarymo sąlygos, galima šias sąlygas nustatyti remiantis Teisingumo Teismo praktika, *mutatis mutandis* kai kuriais Bendrijos antrinės teisės aktais bei ekspertų grupių dokumentais dėl Europos sutarčių teisės, atsižvelgiant į atitinkamą doktriną. Vėliau bus nagrinėjamos bendros sutarčių sudarymo sąlygos pagal Bendrijos teisę. Šios sąlygos taip pat *a maiori ad minus* taikomos vartojimo sutartims sudaryti pagal Reglamentą Nr. 44/2001.

46. Viena iš pagrindinių sutarčių sudarymo sąlygų pagal Bendrijos teisę yra ta, kad, remiantis pasiūlymu ir šio pasiūlymo priėmimu, siekiant sudaryti sutartį abiejų šalių valia turi sutapti.

47. Pasiūlymo ir šio pasiūlymo priėmimo, pagal kuriuos remiantis šalys, išreikšdamos savo valią, pasiekia susitarimą, kuris yra būtina sutarties sudarymo sąlyga, reikalavimo buvimas pirmiausia išplaukia iš Teisingumo Teismo praktikos. Pavyzdžiui, sprendime *Gabriel* Teisingumo Teismas pabrėžė, kad tarp vartotojo ir pardavėjo atsirado sutartinis teisinis santykis, kai vartotojas užsisakė iš pardavėjo prekių pabandyti, taip patvirtindamas „pasiūlymo priėmimą“ [37], ir kad dėl šio šalių „valios sutapimo“ atsirado sutartinių įsipareigojimų [38].

48. Pasiūlymo ir šio pasiūlymo priėmimo reikalavimo, kaip sutarties sudarymo sąlygos, buvimas taip pat netiesiogiai išplaukia iš kelių direktyvų, reglamentuojančių Bendrijos teisę vartojimo srityje. Direktyvoje 97/7/EB dėl

37 — 4 išnašoje minėto sprendimo 48 punktas.
38 — Ten pat, 49 punktas.

vartotojų apsaugos, susijusios su nuotolinės prekybos sutartimis [39], kalbama apie „pasiūlymą“ [40] ir „pasiūlymo priėmimą“ [41]. Direktyvoje 2002/65/EB dėl nuotolinės prekybos vartotojams skirtomis finansinėmis paslaugomis, iš dalies keičiančioje Tarybos direktyvą 90/619/EEB ir Direktyvas 97/7/EB ir 98/27/EB [42], taip pat randame sąvokas „oferta (pasiūlymas)“ [43] ir „akceptas (pasiūlymo priėmimas)“ [44].

49. Be to, iš ekspertų dokumento „Bendros pagrindų sistemos projektas“ (*Draft Common Frame of Reference*, toliau – BPSP) [45], kuris ateityje galbūt taps vieningos Europos privatinės teisės sistemos pradžia, matyti, kad sutartis laikoma sudaryta, jei šalys siekia būti susietos privalomu teisiniu santykiu arba turėti kitų teisinių pasekmių ir kai joms pavyksta pakankamai susitarti (II.-4:101 straipsnis) [46]. BPSP skyriuje dėl sutarčių taip pat apibrėžiamas pasiūlymas (II.-4:201 straipsnis) ir pasiūlymo priėmimas (II.-4:204 straipsnis). Pagal II.-4:201 straipsnio 1 dalį pasiūlymas, pirma, yra sutarties sudarymo pagrindas, kitai šaliai priėmus pasiūlymą, ir, antra, apima pakankamai tikslias sutarties sudarymo sąlygas [47]. Pagal II.-4:204 straipsnio 1 dalį pasiūlymo priėmimas – tai bet koks šalies, kuriai pateiktas pasiūlymas, pareiškimas arba kitoks elgesys, kuriuo parodoma, kad ji priima pasiūlymą [48]. „Europos sutarčių teisės principuose“ (*Principles of*

39 — 1997 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (OL L 144, 1997, p. 19, 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 3 t., p. 319).

40 — Direktyvos 97/7 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad prieš sudarant bet kokią nuotolinės prekybos sutartį vartotojui suteikiama informacija apie *„pasiūlymo* ar pateiktos kainos“ galiojimo laikotarpį (pažymėta autorės).

41 — Direktyvos 97/7 9 straipsnyje nurodyta, jog „valstybės narės imasi reikiamų priemonių, kad vartotojai nebūtų įpareigoti bet kaip atlyginti už be užsakymo pateiktas prekes arba paslaugas, nustatydamos, kad atsakymo į pasiūlymą nebuvimas nereiškia *sutikimo*“ (pažymėta autorės).

42 — 2002 m. rugsėjo 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (OL L 271, p. 16; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 4 t., p. 321).

43 — Direktyvos 2002/65 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad prieš tam tikrą laiką „iki vartotojas susaistomas kokios nors nuotolinės sutarties ar *ofertos*“, jam pateikiama tam tikra informacija. Be to, pagal 5 straipsnio 1 dalį paslaugų teikėjas visas sutarties sąlygas bei kitą informaciją turi perduoti vartotojui „(iki pastarasis) susaistomas kokios nors nuotolinės sutarties ar *ofertos*“ (pažymėta autorės).

44 — Tos pačios direktyvos 9 straipsnyje nurodyta, kad valstybės narės imasi priemonių, būtinų atleisti vartotoją nuo prievolės bet kaip atlyginti už be užsakymo pateiktas prekes arba paslaugas, nustatydamos, kad „atsakymo nebuvimas nereiškia *sutikimo*“ (pažymėta autorės).

45 — C. von Bar ir kt. (leid.) *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Interim Outline Edition; prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on EC Private Law (Acquis Group), Sellier,* Miunchenas, European Law Publishers, 2008.

46 — BPSP II.-4:101 straipsnio („Requirements for the conclusion of a contract“) originaliame tekste nurodyta: „A contract is concluded, without any further requirement, if the parties: a) intend to enter into a binding legal relationship or bring about some other legal effect; and b) reach a sufficient agreement“.

47 — BPSP II.-4:201 straipsnio („Offer“) originaliame tekste nurodyta: „A proposal amounts to an offer if: a) it is intended to result in a contract if the other party accepts it; and b) it contains sufficiently definite terms to form a contract“.

48 — BPSP II.-4:204 („Acceptance“) straipsnio („Offer“) originaliame tekste nurodyta „Any form of statement or conduct by the offeree is an acceptance if it indicates assent to the offer“.

European Contract Law, toliau – ESTP) yra panašių nuostatų [49].

50. Europos sutarčių teisės doktrinoje valios sutapimas taip pat laikomas svarbiausia sutarties sudarymo pagal Europos sutarčių teisę sąlyga, t. y. sutapimas, kuris išreiškiamas pasiūlymų ir šio pasiūlymo priėmimu [50]. Lyginamosios teisės atžvilgiu valios sutapimas sudarant sutartį taip pat yra labai svarbus daugelio valstybių narių teisės sistemose [51].

51. Dėl sutarties sudarymo sąlygų taip pat pažymėtina, kad klausimas, ar pasiūlymas pateiktas, vertintinas iš asmens, kuriam pasiūlymas skirtas, pozicijos. Be to, pavyzdžiui, iš BPSP matyti, kad šalies siekis būti

49 — ESTP vėliau buvo įtraukti į iš dalies pakeistą BPSP variantą, kuris išplėčia ir susistemina civilinės teisės aktų reglamentavimo pagrindus Europos Sąjungoje. Konkrečiai kalbant apie ryšį tarp ESTP ir BPSP, žr. 45 išnašoje minėto C. von Bar ir kt. (leid.) *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Interim Outline Edition* 24 punktą ir kt. Dėl sutarties sudarymo sąlygų žr. ESTP 2.101 straipsnį („Conditions for the Conclusion of a Contract“); dėl pasiūlymo žr. 2:201 straipsnį („Offer“); dėl pasiūlymo priėmimo žr. 2:204 straipsnį („Acceptance“).

50 — R. Schulze „Precontractual Duties and Conclusion of Contract in European Law“, *European Review of. Private Law*, Nr. 6/2005, p. 850; K. Riesenhuber „System und Prinzipien des Europäischen Vertragsrechts“, *De Gruyter Recht*, Berlynas, 2003, p. 315 ir kt.; „Code européen des contrats. AvanT-projet“, G. Gandolfi (leid.), *Giuffrè Editore*, Milanas, 2004, p. 105. Dėl Bendrijos teisėje esančio susitarimo reikalavimo sudarant sutartį taip pat žr. T. Pfeiffer „Der Vertragsschluss im Gemeinschaftsrecht“, R. Schulze (leid); M. Ebers, H. C. Grigoleit „Informationspflichten und Vertragsschluss im Acquis communautaire“, *Mohr Siebeck*, Tiubengenas, 2003, p. 109. T. Preiffer taip pat nurodo, kad vartojimo sutarčių atveju, po sutarties sudarymo etapo dažnai yra etapas, per kurį vartotojas gali jos atsisakyti. Žr. T. Pfeiffer „New Mechanisms for Concluding Contracts“, R. Schulze (leid.), *New Features in Contract Law*, *Sellier, European Law Publishers*, Miunchenas, 2007, p. 163. Pasiūlymo ir jo priėmimo svarbą sutarties sudarymui taip pat pabrėžė J. H. M. van Erp „Towards a European Civil code“ A. Hartkamp ir kt. (leid.), *Kluwer Law International, Ars Aequi Libri*, Nijmegenas, 2004, p. 367. M. SchmidT-Kessel „At the Frontiers of Contract Law: Donation in European Private Law“ „European Private Law Beyond the Common Frame of Reference - Essays in Honour of Reinhard Zimmermann“, A. Vaquer (leid.), *Europa Law Publishing*, Groningenas, 2008, p. 84 pažymi, kad pagal Europos sutarčių teisę dovanojimas taip pat yra sutartis. Tai reiškia, kad pasiūlymu ir šio pasiūlymo priėmimu išreikštas valios sutapimas taip pat būtinas sudarant dovanojimo sutartį.

51 — Dėl Austrijos teisės žr. *Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch* 861 straipsnį, iš kurio matyti, kad sutartis sudaroma valios sutapimo pagrindu; doktrinoje dėl Austrijos teisės žr., pavyzdžiui, H. Koziol, R. Welser „Grundriss des bürgerlichen Rechts. Band I: Allgemeiner Teil – Sachenrecht – Familienrecht“, 11-asis leidimas, *Manzsche Verlags- u. Universitätsbuchhandlung*, Viena, 2000, p. 109 ir kt. Dėl Prancūzijos teisės žr. *Code Civil* 1101 straipsnį, pagal kurį sutartis – tai susitarimas, kuriuo vienas arba keli asmenys vienas kito(ų) atžvilgiu įsipareigoja kažką perduoti, atlikti arba neatlikti. Dėl Italijos teisės žr. *Codice civile* 1321 straipsnį, pagal kurį sutartis – tai dviejų arba kelių šalių susitarimas, kuriuo šalis nustato, reglamentuoja arba nutraukia abipusius teisinius santykius. Italijos doktrinoje žr., pavyzdžiui, F. Gazzoni *Manuale di diritto privato*, 12-asis leidimas, Edizioni *Scientifiche Italiane*, Neapolis, 2006, p. 837 ir kt. Dėl Vokietijos teisės žr. *Bürgerliches Gesetzbuch* 145 straipsnį ir kt. (toliau – BGB), iš kurio matyti, kad sutartis sudaroma aiškiu valių sutapimo pagrindu, t. y. remiantis pasiūlymu ir jo priėmimu; doktrinoje žr. K. Larenz, M. Wolf „Allgemeiner Teil des bürgerlichen Rechts“, *Beck*, Miunchenas, 9-asis leidimas, 2004, p. 551, 3 punktas. Dėl Slovėnijos teisės žr. *Obligacijskega zakonik* 15 straipsnį, kuriame nurodyta, kad sutartis sudaroma, kai dvi susitariančiosios šalys susitaria dėl esminių sąlygų. Doktrinoje žr. V. Kranjc: M. Juhart „Obligacijski zakonik s komentarjem“, N. Plavšak (leid.), 1 dalis, *GV založba*, Liubliana, 2003, 15 straipsnio komentaras, p. 207 ir kt. Dėl Ispanijos teisės žr. *Código Civil* 1258 straipsnį, pagal kurį sutarčiai sudaryti reikia valios sutapimo. Doktrinoje bendrai dėl sutarčių sudarymo pagal Ispanijos teisę žr. A. Cossio y Corral, M. Cossío y Martínez, J. León Alonso „Instituciones de derecho civil“, *Civitas*, Madridas, 1988, p. 387 ir kt. Taip pat pažymėtina, kad valios sutapimas būtinas sudarant dovanojimo sutartis; dovanotojas turi priimti dovaną tam, kad būtų sudaryta dovanojimo sutartis. Šiuo klausimu žr., pavyzdžiui, Austrijos doktrinoje ankstesnėje išnašoje minėto H. Koziol, R. Welser „Grundriss des bürgerlichen Rechts. Band II. Schuldrecht Allgemeiner Teil, Schuldrecht Besonderer Teil, Erbrecht“, p. 178.

susietai privalomu teisiniu santykiu arba turėti kitų teisinių pasekmių nustatomas remiantis šios šalies pareiškimais arba veiksmais, kuriuos kita susitariančioji šalis pakankamai suprato (II.-4:102 straipsnis) [52]. Šis požiūris taip pat išreikštas doktrinoje [53]. Lyginamojoje teisėje daugelyje valstybių narių galioja panaši tvarka [54].

52. Taip pat reikėtų pastebėti, kad sudarant sutartį pagal Bendrijos teisę paprastai nebūtina laikytis specialios formos, išskyrus kai tai aiškiai numatyta sudarant specialias sutartis, pavyzdžiui, vartojimo kredito sutartis [55] arba sutartis dėl naudojimosi tam tikrą laiką nekilnojamuoju turtu [56]. *A contrario,* jei nuostatos dėl specialių sutarčių rūšių nenustato specialios formos, šios formos nereikia tam, kad sutartis iš tikrųjų būtų sudaryta. Tai, kad sudarant sutartis nereikia laikytis specialios formos, taip pat išplaukia iš BPSP [57] ir iš doktrinos [58]; daugelio valstybių narių lyginamojoje teisėje sudarant sutartis taip pat nereikalaujama laikytis specialios formos, išskyrus, kai tai aiškiai numatyta [59].

52 — BPSP II.-4:102 straipsnio („How intention is determined“) originaliame tekste nurodyta: „The intention of a party to enter into a binding legal relationship or bring about some other legal effect is to be determined from the party's statements or conduct as they were reasonably understood by the other party.“ ESTP žr. 2.102 straipsnį („Intention“).

53 — Pavyzdžiui, žr. H. Kötz, A. Flessner „European contract law. Vol. 1: Formation, Validity, and Content of Contracts; Contract and Third Parties“, *Clarendon Press*, Oksfordas, 1997, p. 19, kuriame nurodyta, kad reikia įvertinti, kaip protingas pasiūlymą gavęs asmuo gali jį suprasti.

54 — Pavyzdžiui, žr. Anglijos teisėje bylą *Smith prieš Hughes*, (1871) L.R. 6 Q.B., p. 607; Austrijos teisėje *Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch* 863 straipsnį; Italijos teisėje *Codice civile* 1362 straipsnį; Slovėnijos teisėje nėra aiškios nuostatos, tačiau žr. 51 išnašoje minėtą V. Kranjc 15 straipsnio komentarą: M. Juhart „Obligacijski zakonik s komentarjem“, N. Plavšak (leid.), 1 dalis, p. 211.

55 — 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių ir panaikinančios Tarybos direktyvą 87/102/EEB (OL L 133, p. 66) 10 straipsnio 1 dalyje nurodyta: „Kredito sutartys parengiamos popieriuje arba kitoje patvarioje laikmenoje“.

56 — 1994 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/47/EB dėl pirkėjų apsaugos, susijusios su teisės tam tikru laiku naudotis nekilnojamaisiais daiktais pirkimo sutarčių tam tikrais aspektais (OL L 280, p. 83; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 13 t., p. 315) 4 straipsnio pirmojoje pastraipoje nurodyta, jog valstybės narės į savo teisės aktus įtraukia nuostatas, užtikrinančias, kad „sutartis, sudaroma raštu, apimtų“ šios direktyvos „priede pateiktas sąlygas“.

57 — Pagal BPSP II.-1:107 straipsnio 1 dalį („Form“): „A contract or other juridical act need not be concluded, made or evidenced in writing nor is it subject to any other requirement as to form.“ ESTP žr. 2:101 strapsnio 2 dalį („Conditions for the Conclusion of a Contract“).

58 — Pagal 50 išnašoje minėtą K. Riesenhuber „System und Prinzipien des Europäischen Vertragsrechts“, p. 317, reikalavimas sudarant teisės aktą laikytis specialios formos sutarčių teisėje numatomas atskirai.

59 — Kalbėdama apie formos reikalavimą lyginamosios teisės atžvilgiu nurodysiu tik kelias valstybes nares, kurių prievolių teisėje paprastai nereikalaujama laikytis specialios sutarčių sudarymo formos, konkrečiai tariant, jį numatyta tik specialioms sutartims. Austrijos teisėje žr. *Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch* 883 straipsnį, iš kurio matyti, kad nereikalaujama laikytis nustatytos sutarties sudarymo formos, išskyrus kai tai numatyta įstatyme; Italijos teisėje žr. *Codice civile* 1350 straipsnį, kuriame reikalaujama laikytis rašytinės formos tik sudarant specialias sutartis; Vokietijos teisėje pagal analogiją žr. *Bürgerliches Gesetzbuch* (toliau – BGB) 125 straipsnį, iš kurio matyti, kad teisės aktas, sudarytas nesilaikant įstatymo nustatytos formos, yra niekinis; Slovėnijos teisėje žr. *Obligacijskega zakonik* 51straipsnį, kuriame numatyta, kad sudarant sutartis nereikia laikytis jokios formos, išskyrus kai įstatyme numatyta kitaip; Ispanijos teisėje žr. *Código Civil* 1278 straipsnį, iš kurio matyti, kad sutartys, neatsižvelgiant į jų sudarymo formą, yra privalomos, jeigu įvykdytos esminės jų galiojimo sąlygos.

53. Be to, siekiant nustatyti, ar šioje byloje buvo sudaryta sutartis, nebūtina aiškiai nustatyti apie kokios rūšies sutartį kalbama. Iš tikrųjų sutartys gali būti numatytos teisės aktuose [60] – t. y. sutarties rūšis aiškiai apibrėžta – ir nenumatytos – t. y. aiškiai neapibrėžta sutarties rūšis [61]. Tai taip pat neprieštarauja privatinės teisės autonomijai [62].

54. Šiuo klausimu pabrėžtina, kad, siekiant užtikrinti vienodą Reglamento Nr. 44/2001 taikymą visose [63] valstybėse narėse [64], šiame reglamente vartojamos sąvokos turi būti aiškinamos atskirai, atsižvelgiant į jo sistemą ir tikslus. Todėl aiškinant Reglamentą Nr. 44/2001 nesvarbu žinoti, kaip pagal nacionalinę teisę teisiškai vertinamas pažadėtas laimėjimo įteikimas. Tačiau lyginamosios teisės atžvilgiu tik nurodysiu, kad, pavyzdžiui, Vokietijos, Austrijos ir Prancūzijos teisės doktrinose ir teismų praktikose nėra vieningos nuomonės dėl šio vertinimo.

55. Austrijos doktrinoje, galima sutikti nuomonę, kad sutartis gali būti sudaryta laimėjimo pažado pagrindu arba kad reikia nustatyti, kokį įspūdį sudaro pažadas įteikti laimėjimą vartotojui kaip oficialus pareiškimas, kuriuo pagrindu gali būti sudaryta sutartis [65]; būtent tokia yra nuomonė, kad

60 — Pavyzdžiui, pardavimo sutartis, paskolos sutartis, nuomos sutartis.

61 — BPSP II knygoje („Contracts and other juridical acts“) taip pat yra bendrųjų nuostatų dėl sutarčių, o IV knygoje („Specific contracts and the rights and obligations arising from them“) nuostatų dėl specialių sutarčių rūšių. Lyginamosios teisės atžvilgiu pažymėtina, kad taip pat valstybių narių teisės sistemose skiriamos teisės aktuose numatytos ir nenumatytos sutartys. Pavyzdžiui, žr. Austrijos teisėje P. Rummel „Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch: mit EheG, KSchG, MRG, WGG, WEG 2002, BTVG, HeizKG, IPRG, EVÜ“, P. Rummel (leid.), *Manzsche Verlags- u. Universitätsbuchhandlung*, Viena, 2002, *Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch* 859 straipsnio komentaro 21 punktą; Prancūzijos teisėje P.-H. Antonmattei, J. Raynard „Droit civil: Contrats spéciaux“, 3-asis leidimas, *Litec*, Paryžius, 2002, p. 3; Vokietijos teisėje „Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch“, E. A. Kramer (leid.), 5-asis leidimas, *Beck*, Miunchenas, 2006, 145 straipsnio komentaro 4 punktą; Slovėnijos teisėje S. Cigoj „Teorija obligacij. Splošni del obligacijskega prava“, *Uradni list Republike Slovenije*, Liubliana, 2003, p. 100.

62 — Dėl privatinės teisės autonomijos lyginamosios teisės atžvilgiu žr. Vokietijos doktrinoje 51 išnašoje minėto K. Larenz, M. Wolf „Allgemeiner Teil des bürgerlichen Rechts“, p. 2, 2 punktą; Austrijos doktrinoje žr. 51 išnašoje minėtą H. Koziol ir R. Welser „Grundriss des bürgerlichen Rechts. Band I: Allgemeiner Teil – Sachenrecht – Familienrecht“, p. 84; Prancūzijos doktrinoje B. Starck, H. Roland, L. Boyer „Droit civil. Les obligations. 2. Contrat“, 6-asis leidimas, *Litec*, Paryžius, 1998, p. 4 ir paskesni.

63 — Kaip jau buvo nurodyta šios išvados 6 išnašoje, iš Reglamento Nr. 44/2001 21 konstatuojamosios dalies matyti, kad Danija nedalyvavo priimant šį reglamentą, ir dėl to neprivalo jo laikytis ir jis neturi būti jai taikomas. Be to, iš Reglamento Nr. 44/2001 22 konstatuojamosios dalies matyti, kad Briuselio konvencija ir toliau lieka galioti santykiams tarp Danijos ir valstybių narių, kurios privalo laikytis minėto reglamento.

64 — Reikalavimą atskirai aiškinti Reglamente Nr. 44/2001 pavartotas sąvokas galima įvykdyti pagal analogiją su teismo praktika dėl Briuselio konvencijos, kurioje Teisingumo Teismas dar kartą pabrėžė, kad siekiant užtikrinti vienodą Konvencijos taikymą visose Susitariančiosiose Valstybėse šioje konvencijoje vartojamos sąvokos turi būti aiškinamos atskirai, atsižvelgiant į Konvencijos sistemą ir tikslus. Šiuo klausimu žr. 1978 m. birželio 21 d. Sprendimą *Bertrand* (150/77, Rink. p. 1431, 14–16 punktai); 1993 m. sausio 19 d. Sprendimą *Shearson Lehman Hutton* (C-89/91, Rink. p. I-139, 13 punktas) bei 11 išnašoje minėtų sprendimų *Benincasa* 12 punktą; *Mietz* 26 punktą ir 4 išnašoje minėtų sprendimų *Gabriel* 37 punktą ir *Engler* 33 punktą. Doktrinoje žr. M. SchmidT-Kessel „Europäisches Vertragsrecht“ K. Riesenhuber (leid.), „Europäische Methodenlehre. Handbuch für Ausbildung und Praxis“, *de Gruyter Recht*, Berlynas, 2006, p. 395, 11 punktą, kuriame nurodoma, kad Europos sutarčių teisės nuostatas ir sąvokas reikia aiškinti atskirai, o ne atsižvelgiant į nacionalines teisės sistemas.

65 — H. Krejci KSchG 5 straipsnio j punkto komentaras, p. 254, 8 punktas „Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch: mit EheG, KSchG, MRG, WGG, WEG 2002, BTVG, HeizKG, IPRG, EVÜ“, P. Rummel (leid.), 2 dalis, *Manzsche Verlags- u. Universitätsbuchhandlung*, Viena, 2002.

laimėjimo pažadas ir jo priėmimas, neatsižvelgiant į tai, ar prekė užsakyta, laikomi sutartimi *per se* [66]. Kiti autoriai tvirtina, kad teisė į pažadėtą laimėjimą lemia teisę reikalauti nuostolių atlyginimo, vykdomą remiantis *culpa in contrahendo* [67]. Keli austrų autoriai apibrėžė ją kaip *sui generis* teisę [68]. Doktrinoje taip pat teigiama, kad ji yra teisė, susijusi su į viešąjį laimėjimo pažadą panašia tvarka [69].

56. Primintina, kad Vokietijos teisėje, t. y. BGB 661 a straipsnyje, taip pat yra nuostata, panaši į Austrijos vartotojų apsaugos įstatymo 5 straipsnio j punktą [70]. Vokietijos doktrinoje autoriai taip pat laikosi įvairių nuomonių dėl teisės į pažadėtą įteikti laimėjimą teisinio vertinimo. Be to, joje sutinkama nuomonė, kad šiuo atveju teisė kyla iš vienašalio teisės akto [71], ir nuomonė, kad teisė kyla iš įstatymo numatyto prievolinio santykio (*gesetzliches Schuldverhältnis*) [72]. Kaip vienas iš galimų vertinimų, nurodytina *culpa in contrahendo* grindžiama teisė [73] arba teisė, susijusi su į viešąjį laimėjimo pažadą panašia tvarka [74].

66 — A. Klauser „Gewinnzusagen sind einzuhalten!“, *ecolex* 2002, p. 574 ir paskesni. Šiuo klausimu pažymėtina, kad prieš išspausdindamas šį straipsnį A. Klausen gynė kitą požiūrį; žr. A. Klauser „Der Anspruch nach § 5j KSchG in dogmatischer und kollisionsrechtlicher Hinsicht“, *ecolex* 1999, p. 752 ir kt.

67 — Tokios nuomonės laikosi A. Klauser 66 išnašoje minėtame „Der Anspruch nach § 5j KSchG in dogmatischer und kollisionsrechtlicher Hinsicht“; su juo sutinka M. Wukoschitz „Grenzüberschreitende Gewinnzusagen – Was der Generalanwalt wirklich sagte…Replik zu Klauser in ecolex 2002, 80“, *ecolex* 2002, p. 423 ir kt. Dėl *culpa in contrahendo* apibrėžimo Austrijos teisėje žr., pavyzdžiui, 51 išnašoje minėtą H. Koziol, R. Welser „Grundriss des bürgerlichen Rechts. Band I: Allgemeiner Teil – Sachenrecht – Familienrecht“, p. 29. Abu autoriai, be kita ko, nurodo, kad susitariančioji šalis privalo pranešti kitai šaliai apie aplinkybes, kurios gali sukliudyti sudaryti galiojančią teisėtą sutartį; tokią prievolę *(culpa in contrahendo)* pažeidusi šalis privalo atlyginti kitai šaliai nuostolius.

68 — A. Fenyves „Zur Deckung von Ansprüchen nach § 5j KSchG in der Rechtsschutzversicherung“, *Verbraucherrecht*, 2003, p. 89 ir paskesni; A. Matt „Noch einmal § 5j KSchG“, *ecolex* 2000, p. 494.

69 — 66 išnašoje minėto A. Klauser „Der Anspruch nach § 5j KSchG in dogmatischer und kollisionsrechtlicher Hinsicht“, *ecolex 1999*, p. 752 ir kt. Vis dėlto pažymėtina, kad viešasis laimėjimo žadėjimas skirtas neapibrėžtam asmenų skaičiui, kitaip nei šioje byloje, kurioje jis buvo skirtas asmeniškai konkrečiam vartotojui. Dėl viešojo laimėjimo žadėjimo Austrijos doktrinoje žr. P. Rummel „Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch“ 860 straipsnio komentarą „Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch: mit EheG, KSchG, MRG, WGG, WEG 2000, BTVG, HeizKG, IPRG, EVÜ“, P. Rummel (leid.), 1 dalis, *Manzsche Verlags- u. Universitätsbuchhandlung*, Viena ,2002.

70 — BGB 661 a straipsnyje nurodyta: „Verslininkas, kuris kreipiasi į vartotoją žadėdamas jam įteikti prizą ar su kitais panašaus pobūdžio pareiškimais, suformuluotais taip, kad vartotojui sudaromas įspūdis, jog jis laimėjo prizą, privalo įteikti šį prizą vartotojui“. Originale vokiečių kalba šioje nuostatoje numatyta: „Ein Unternehmer, der Gewinnzusagen oder vergleichbare Mitteilungen an Verbraucher sendet und durch die Gestaltung dieser Zusendungen den Eindruck erweckt, dass der Verbraucher einen Preis gewonnen hat, hat dem Verbraucher diesen Preis zu leisten.“

71 — S. Lorenz „Internationale Zuständigkeit deutscher Gerichte und Anwendbarkeit von § 661a BGB bei Gewinnmitteilungen aus dem Ausland: Erweiterungen des Verbraucher-gerichtsstands durch die „Brüssel I-Verordnung“ (zu LG Braunschweig, 10.1.2002 - 10 O 2753/00)“, *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts*, Nr. 3/2002, p. 193.

72 — Pavyzdžiui, R. Schulze 661 a straipsnio komentaro 1 punktas: „Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch“, R. Schulze, H. Dörner, I. Ebert (leid.), 5-asis leidimas, *Nomos*, Baden-Badenas, 2007; P. Mansel 661 a straipsnio komentaro 2 punktas: „Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch“, O. Jauering (leid.), 12-asis leidimas, *Beck*, Miunchenas, 2007.

73 — 2002 m. sausio 10 d. Sprendimas *Landesgericht Braunschweig* dažnai cituojamas kaip laimėjimo pažado vertinimo kaip *culpa in contrahendo* pavyzdys, *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts*, Nr. 3/2002, p. 213; Sprendimo komentaras: 71 išnašoje minėtas S. Lorenz „Internationale Zuständigkeit deutscher Gerichte und Anwendbarkeit von § 661a BGB bei Gewinnmitteilungen aus dem Ausland: Erweiterungen des Verbraucher-gerichtsstands durch die „Brüssel I-Verordnung“ (zu LG Braunschweig, 10.1.2002 - 10 O 2753/00)“.

74 — K. Kotzian-Marggraf 661 a straipsnio komentaro 1 punktas: H. G. Bamberger, H. Roth „Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch (Beck'scher Online-Kommentar)“, 9-asis leidimas, *Beck*, Miunchenas, 2007.

57. Prancūzijos teismų praktikoje, atvirkščiai, tokie laimėjimo pažadai laikomi „kvazisutartimis“ [75].

58. Taigi atsakant į pirmąjį prejudicinį klausimą svarbu nustatyti, ar pagrindinėje byloje buvo sudaryta sutartis tarp R. Ilsinger ir bendrovės *Schlank & Schick*.

3. Vartojimo sutarties buvimas pagrindinėje byloje

59. Vertinant, ar šioje byloje buvo sudaryta sutartis, pirmiausia reikia nustatyti, ar pasiūlymu ir šio pasiūlymo priėmimu sutapo dviejų šalių valia sudaryti sutartį. Šiuo klausimu visų pirma reikia išnagrinėti, ar laimėjimo pažadą galima laikyti pasiūlymu vartotojui. Kaip pirmiau nurodyta, tai, ar pasiūlymas buvo pateiktas, vertinama iš pasiūlymo gavėjo pozicijos.

60. Vertinant, ar laimėjimo pažadas vartotojui laikytinas pasiūlymu, negalima, mano nuomone, atsakyti bendrai. Kiekvienu konkrečiu atveju reikia vertinti, kaip vidutinis vartotojas suprato pardavėjo laimėjimo pažadą, ir ar žvelgiant iš vartotojo pozicijos galima manyti, kad žadėdamas laimėjimą pardavėjas jam pateikė pasiūlymą. Nacionalinis teismas turės įvertinti šias faktines aplinkybes. Prejudicinėje procedūroje, kurioje aiškiai atskiriamos nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo funkcijos, visas nagrinėjamo atvejo faktines aplinkybes turi įvertinti nacionalinis teismas [76].

61. Taigi vertindamas nacionalinis teismas turės nustatyti, ar pasiūlymui nustatyta sąlyga, pavyzdžiui, kad pasiūlymo gavėjas sudarytų kitą sutartį arba turėtų identifikacinį numerį,

75 — Doktrinoje žr. S. Reifegerste „Fondement de la responsabilité des sociétés organisatrices de loteries publicitaires“, *La Semaine Juridique (Leidition Générale),* Nr. 46/2002, p. 2023; B. Fages „L'annonce d'un gain à des fins publicitaires (comparaison franco-allemande sur fond de jurisprudence européenne)“: M. Coester, D. Martiny „Privatrecht in Europa. Vielfalt, Kollision, Kooperation. Festschrift für Hans Jürgen Sonnenberger zum 70. Geburtstag“, *Prinz von Sachsen*, K. A. Gessaphe (leid.), *Beck*, Miunchenas, 2004, p. 230 ir kt.; B. Dutoit „Le consommateur face aux promesses de gain non tenues: quel tribunal est compétent?: à propos des arrêts Gabriel et Engler de la Cour de justice des communautés européennes“, *Études sur le droit de la concurrence et quelques thèmes fondamentaux: mélanges en l'honneur d'Yves Serra, Dalloz*, Paryžius, 2006, p. 154; J. Berrebi „ECJ judgment C-27/02, 20 January 2005, Engler v. Janus Versand GmbH – Entitlement of a consumer to whom misleading advertising has been sent to seek payment, in judicial proceedings, of the prize which he has ostensibly won (French case note)“, *European Review of Private Law*, Nr. 1/2006, p. 138 ir paskesni.

76 — Šiuo klausimu žr. 2001 m. kovo 8 d. Sprendimą *Gourmet International Products* (C-405/98, Rink. p. I-1795, 33 punktas); 2003 vasario 25 d. Sprendimą *IKA* (C-326/00, Rink. p. I-1703, 27 punktas); 2004 m. kovo 11 d. Sprendimą *Lasteyrie du Saillant* (C-9/02, Rink, p. I-2409, 41 punktas); 2005 m. gegužės 26 d. Sprendimą *Burmanjer ir kt.* (C-20/03, Rink. p. I-4133, 31 ir 32 punktai); 2006 m. vasario 23 d. Sprendimą *A-Punkt Schmuckhandels* (C-441/04, Rink. p. I-2093, 25 punktas) ir 2006 m. rugsėjo 28 d. Sprendimą *Ahokainen ir Leppik* (C-434/04, Rink. p. I-9171, 37 punktas).

suteikiantį jam teisę į laimėjimą, ir ar ši sąlyga įvykdyta.

62. Jei nacionalinis teismas nustato, kad konkrečiu atveju vartotojui buvo padarytas pasiūlymas, jis taip pat turėtų įvertinti, ar vartotojas jį priėmė. Jis turėtų atsižvelgti į tai, kad vartotojas turi priimti pasiūlymą aiškiai ir nedviprasmiškai, pavyzdžiui, grąžindamas laimėjimą pažadėjusiam pardavėjui prizo pareikalavimo patvirtinimą, ant kurio priklijuotas kuponas su identifikaciniu numeriu.

63. Taigi nacionalinis teismas kiekvienu konkrečiu atveju turi nustatyti, ar pasiūlymas buvo pateiktas ir ar vartotojas šį pasiūlymą priėmė, o tai reikštų, kad jų valia sutapo ir buvo sudaryta sutartis. Jis taip pat turėtų atsižvelgti į tai, kad sutartims sudaryti nenustatytas specialios formos reikalavimas ir kad sudaryta sutartys gali priklausyti teisės aktuose nenumatytų sutarčių kategorijai.

4. Aukštesnio lygio vartotojų apsaugos reikalavimas

64. Nustačius, kad laimėjimo pažadas vartotojui gali būti sutarties sudarymo pagrindas ir leidžia nustatyti valstybės narės, kurioje yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta, jurisdikciją, pabrėžtina, kad ši nuomonė taip pat grindžiama aukštesnio lygio vartotojo, kaip silpnesnės vartojimo sutarties šalies, apsaugos reikalavimu.

65. Be to, teismo praktikoje nurodoma, kad specialių nuostatų dėl jurisdikcijos sudarant vartojimo sutartis tikslas yra „apsaugoti vartotoją kaip ekonomiškai silpnesnę ir teisiškai mažiau patyrusią šalį nei kita sutarties šalis, kad jis nebijotų pareikšti ieškinį <…> valstybės, kurioje kita sutarties šalis turi gyvenamąją vietą ar buveinę, teismuose“ [77]. Specialių nuostatų dėl vartojimo sutarčių tikslas – pašalinti sunkumus, su kuriais vartotojas gali

77 — Pagal analogiją dėl Briuselio konvencijos žr. 64 išnašoje minėto sprendimo *Shearson Lehman Hutton* 18 punktą; taip pat žr. generalinio advokato F. G. Jacobs 2004 m. liepos 8 d. Išvados byloje *Engler* 28 punktą.

susidurti byloje, susijusioje su vartojimo sutartimi, jei būtų priverstas pareikšti ieškinį kitoje valstybėje [78].

66. Reglamento Nr. 44/2001 nuostatų dėl jurisdikcijos spręsti dėl vartojimo sutarčių turinys yra platesnis negu Briuselio konvencijos nuostatų; atitinkamai vartotojų apsaugos apimtis taip pat yra platesnė. Nuostatų dėl vartojimo sutarčių turinio praplėtimas parodo bendrą Bendrijos siekį pagerinti vartotojų apsaugą. Be to, aukštesnio lygio vartotojų apsaugos reikalavimas išplaukia, pavyzdžiui, iš Žaliosios knygos dėl Vartotojų *acquis* persvarstymo [79]. Šioje Žaliojoje knygoje, Komisija pažymi, kad „vartotojų pasitikėjimas vidaus rinka turi būti skatinamas užtikrinant aukštą apsaugos lygį visoje ES“ [80]. Bendrijos materialinės teisės nuostatomis taip pat siekiama aukštesnio vartotojų apsaugos lygio, tai įrodo, pavyzdžiui, Direktyvos 2005/29/EB priėmimas [81]. Aukštesnio vartotojų apsaugos lygio reikalavimas taip pat numatytas neseniai priimtame Reglamente (EB) Nr. 593/2008 [82].

67. Taigi atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, vykstant posėdžiui nurodytas bendrovės *Schlank & Schick* administratoriaus atstovo argumentas, kad vartotojo apsauga nepateisinama, jei vartotojas sudarydamas vartojimo sutartį neprisiima jokio įsipareigojimo, yra nepriimtinas. Nuostatų dėl vartotojo apsaugos tikslas nėra užtikrinti vartotojo apsaugą tik tais atvejais, kai sudarydamas sutartį jis prisiima įsipareigojimus, bet atvirkščiai – užkirsti kelią vartotojo klaidinimui, kai

78 — Pagal analogiją dėl Briuselio konvencijos žr. 77 išnašoje minėtos generalinio advokato F. G. Jacobs išvados byloje *Engler* 29 punktą.

79 — Komisijos parengta Žalioji knyga (COM/2006/0744, galutinis). Komisija suteikia pirmenybę darbams, susijusiems su bendra pagrindų sistema vartojimo sutarčių srityje, siekiant per norimą laiką persvarstyti vartotojų *acquis*. Žr. Antrąją bendros pagrindų sistemos pažangos ataskaitą (COM/2007/0447, galutinis).

80 — Žalioji knyga, p. 4.

81 — 2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 97/7/EB, 98/27/EB bei 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 („Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva“ (OL L 149, p. 22).

82 — Šio 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės (Roma I) (OL L 177, p. 6) 6 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad vartojimo sutartims „taikoma vartotojo įprastos gyvenamosios vietos valstybės teisė, jei profesionalas: a) vykdo komercinę ar profesinę veiklą vartotojo įprastos gyvenamosios vietos valstybėje; arba b) bet kokiomis priemonėmis kreipia šią veiklą į tą valstybę ar kelias valstybes, tarp kurių yra ta valstybė, ir ta sutartis patenka į tokios veiklos sritį“. Pagal to paties straipsnio 2 dalį šalys pasirenka taikytiną teisę. Tačiau toks pasirinkimas „negali atimti iš vartotojo apsaugos, kurią jam teikia nuostatos, nuo kurių negalima nukrypti susitarimu pagal teisę, kuri, nepasirinkus teisės, būtų taikoma 1 dalies pagrindu“. Pagal šio reglamento 29 straipsnį jis taikomas nuo 2009 m. gruodžio 17 dienos.

jis sudarė privalomą vienašalę sutartį. Vartotojas klaidinamas apgaulingais laimėjimo pažadais ir tai turi įtakos jo ekonominiams veiksmams. Be to, dėl laimėjimo pažado vartotojui galėjo būti padaryta žala, jei jis nuoširdžiai tikėdamasis gauti laimėjimą išleido tariamai laimėtą pinigų sumą, arba kai paveiktas tariamo laimėjimo pažado jis priėmė nenaudingų ekonominių sprendimų.

68. Taip pat reikia atsižvelgti į tai, kad galimybė kreiptis į savo gyvenamosios vietos teismą dar negarantuoja vartotojui, kad šis teismas priims jam palankų sprendimą dėl esmės ir priteis laimėjimą, kurio jis reikalauja pareikšdamas ieškinį. Jam užtikrinama tik procesinė apsauga. Vartotojui užtikrinama tokia pati procesinė apsauga, kokia būtų užtikrinta, jei, pavyzdžiui, sudaręs prekių pardavimo sutartį jis būtų prisiėmęs finansinį įsipareigojimą mokėti minimalią sumą. Be to, turint omenyje tai, kad nuo apgaulingų laimėjimo pažadų, kurie priskiriami nesąžiningai komercinei veiklai, vartotojas taip pat apsaugomas materialinės teisės atžvilgiu pagal Nesąžiningos komercinės veiklos direktyvą 2005/29 [83], taip pat būtų protinga užtikrinti jam procedūrinę apsaugą su sąlyga, kad konkrečiu atveju buvo sudaryta sutartis.

5. Atsakymas į pirmąjį prejudicinį klausimą

69. Iš pateiktų argumentų matyti, kad vartotojo teisė į tariamai pažadėtą laimėjimą gali būti laikoma sutartine teise Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkto prasme, jei nacionalinis teismas remdamasis visomis bylos aplinkybėmis nustato, kad pagrindinėje byloje buvo sudaryta sutartis.

70. Todėl į pirmąjį prejudicinį klausimą reikia atsakyti, kad pagal Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktą vartotojams suteikta teisė pagal valstybės narės, kurioje jie nuolat gyvena, teisę teismine tvarka reikalauti iš kitoje valstybėje narėje įsteigtų įmonių tariamai laimėto prizo, kai šios kreipiasi į konkretų vartotoją žadėdamos jam įteikti tą prizą ar su kitais panašaus pobūdžio pareiškimais, suformuluotais taip, kad vartotojui sudaromas įspūdis, jog jis laimėjo prizą, šio reikalavimo nesiejant su prekių užsakymu ar

83 — Direktyvos 2005/29 I priedo 31 punktas, priklausantis rubrikai „Komercinė veikla, kuri bet kuriomis aplinkybėmis laikoma nesąžininga“, apima veiklą, kuria „sukuriamas apgaulingas įspūdis, kad vartotojas jau gavo, gaus arba atlikęs tam tikrą veiksmą gaus dovanų arba kitokios lygiavertės naudos, kai iš tiesų nėra jokios dovanos arba kitokios lygiavertės naudos, arba kai vartotojas gali reikalauti dovanų ar kitokios lygiavertės naudos tik sumokėjęs pinigų arba patyręs išlaidų“. Pagal šios direktyvos 5 straipsnio 1 dalį nesąžininga komercinė veikla draudžiama.

su bandomuoju užsakymu ir kai užsakymas nebuvo padarytas, bet kai pranešimo gavėjas reikalauja prizo, gali būti laikoma sutartine teise pagal šį minėto reglamento straipsnį, jei pagrindinėje byloje buvo sudaryta vartojimo sutartis minėto straipsnio prasme. Nacionalinis teismas turi nustatyti, ar pagrindinėje byloje buvo sudaryta vartojimo sutartis minėto straipsnio prasme.

C — *Antrasis prejudicinis klausimas*

71. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pateikia antrąjį prejudicinį klausimą tik tuo atveju, jei į pirmąjį būtų atsakyta neigiamai. Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar vartotojo teisė į tariamai laimėtą prizą yra sutartinė teisė Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkto prasme, jei teisė gauti laimėjimą nepriklausė nuo prekių užsakymo, tačiau pranešimą gavęs asmuo vis dėlto jų užsisakė. Taigi klausiama, ar teismas, turintis jurisdikciją nagrinėti bylas dėl prekių užsakymo sutarčių, taip pat turi jurisdikciją priimti sprendimą dėl reikalavimo įteikti laimėjimą.

72. Atsižvelgdama į tai, kad atsakymas į pirmąjį prejudicinį klausimą priklauso nuo galutinio nacionalinio teismo įvertinimo, pateiksiu analizę, į kurią turėtų atsižvelgti nacionalinis teismas, į pirmąjį prejudicinį klausimą atsakydamas neigiamai.

73. Dėl šio klausimo pažymėtina, jog dar aiškindamas Briuselio konvenciją byloje *Garbriel* [84] Teisingumo Teismas pabrėžė, kad kai vartotojas užsisako iš pardavėjo prekę, jį ir pardavėją neabejotinai sieja sutartinis santykis, nes užsisakęs prekę vartotojas priėmė pardavėjo jam adresuotą pasiūlymą ir visas su šiuo pasiūlymu susijusias sąlygas [85]. Sutapus abiejų šalių valiai kyla abipusiai ir nepriklausomi įsipareigojimai pagal prekių tiekimo sutartį [86].

74. Jei vartotojas užsisakė minėtą prekę, šioje byloje taip pat yra sudaryta prekių pardavimo sutartis, būtent sutartis, kuri neabejotinai

84 — Minėta 4 išnašoje.
85 — Ten pat, 48 punktas.
86 — Ten pat, 49 punktas.

patenka į Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkto taikymo sritį, nes yra įvykdytos sutarties sudarymo sąlygos. Todėl teismų jurisdikcija spręsti bylas dėl prekių pardavimo sutarties nustatoma remiantis Reglamento Nr. 44/2001 nuostatomis dėl vartotojų sudarytų sutarčių. Tačiau antruoju klausimu šioje byloje klausiama, ar jurisdikcija nagrinėti ieškinį, kuriuo siekiama prisiteisti laimėjimą, taip pat nustatoma remiantis tomis pačiomis taisyklėmis, kai vartotojas užsisakė prekę grąžinęs pardavėjui prizo pareikalavimo patvirtinimą su ant jo priklijuotu kuponu su identifikaciniu numeriu.

75. Su Briuselio konvencija susijusiame sprendime *Gabriel* Teisingumo Teismas pabrėžė, kad kai vartotojas užsisako prekę, remiantis nuostatomis dėl vartotojų sudarytų sutarčių reikia nustatyti jurisdikciją nagrinėti ieškinį, kuriuo vartotojas reikalauja priteisti laimėtą prizą [87]. Motyvuodamas Teisingumo Teismas nurodė, kad vartotojo teisė pareikšti ieškinį, kuriuo siekiama prisiteisti laimėjimą, glaudžiai susijusi su dviejų šalių sudaryta sutartimi, nes laimėjimo pažadas taip pat neatskiriamai susijęs su prekės užsakymu, kuris kartu buvo išankstinė laimėjimo įteikimo sąlyga [88]. Be to, Teisingumo Teismas pabrėžė, kad vartotojas užsisakė prekę iš esmės ir tik todėl, kad jam pažadėtas piniginis laimėjimas buvo kur kas didesnis negu minimali užsakymo suma [89].

76. Tačiau faktinės aplinkybės byloje *Gabriel* skiriasi nuo faktinių aplinkybių šioje byloje. Byloje *Gabriel* laimėjimą pažadėjusi bendrovė iš anksto nustatė vartotojui sąlygą užsakyti prekę norint gauti laimėjimą. Šioje byloje laimėjimui įteikti nėra nustatyta prekės užsakymo sąlyga. Tačiau, mano nuomone, reikia panašiai aiškinti atvejį, kai laimėjimo įteikimas siejamas su prekės užsakymu ir pagal tas pačias taisykles, kaip, pavyzdžiui, bylose dėl prekių užsakymo sutarties, nustatyti jurisdikciją nagrinėti ieškinį, kuriuo siekiama prisiteisti laimėjimą.

77. Nors prekės užsakymas nėra reikalavimo įteikti laimėjimą sąlyga, šis užsakymas yra glaudžiai susijęs su laimėjimo pažadu, o vartotojo ieškinys, kuriuo jis reikalauja priteisti laimėjimą, atitinkamai glaudžiai susijęs su prekių pardavimo sutartimi. Be to,

87 — 4 išnašoje minėto sprendimo 53 punktas.
88 — 4 išnašoje minėto sprendimo 54 punktas.
89 — Ten pat.

prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo nutartyje pabrėžia, kad žadėdama laimėjimą bendrovė *Schlank & Schick* siekia paskatinti vartotojus sudaryti prekių pardavimo sutartis. Laimėjimo pažadu siekiama sudominti vartotoją, paveikti jo sprendimą užsisakyti prekę bei, kaip teisingai pažymi Slovėnijos vyriausybė, sustiprinti šios bendrovės patrauklumą, palyginti su kitomis tos pačios rūšies prekių tiekėjomis.

78. Žadėdamas piniginį laimėjimą pardavėjas neabejotinai gali daryti didelį poveikį vartotojo sprendimui užsisakyti prekę, net jei tariamo laimėjimo įteikimas nesiejamas su tokiu užsakymu. Galbūt laimėjimo pažade nepakankamai aiškiai nurodoma, kad jo įteikimas nepriklauso nuo užsakymo, ir tai daro poveikį vartotojo sprendimui užsisakyti prekę. Galbūt vartotojas klaidingai mano, kad užsisakęs prekę jis užsitikrins laimėjimą, tačiau taip pat tikėtina, jog sužinojęs apie labai didelį laimėjimą jis psichologiškai jaučiasi privaląs užsisakyti prekę. Jei tariamas laimėjimas nesiejamas su prekės užsakymu, vartotojas neprivalo jos užsakyti už mažiausią sumą. Atvirkščiai, jis gali užsisakyti pasirinktos vertės prekę, o tai gali jį dar labiau paskatinti pateikti užsakymą. Kadangi prekės pardavimo sutarties sudarymas glaudžiai susijęs su laimėjimo pažadu, reikia tame pačiame teisme spręsti bylas dėl abiejų teisinių santykių.

79. Be to, Teisingumo Teismo praktikoje jau daug kartų buvo pažymėta, kad reikia vengti kelių teismų jurisdikcijos tos pačios sutarties atžvilgiu, taip norint užkirsti kelią pavojui, kad bus priimti vienas kitam prieštaraujantys sprendimai, ir palengvinti teismo sprendimų pripažinimą bei vykdymą už valstybės, kurioje jie buvo priimti, ribų [90].

80. Todėl į antrąjį prejudicinį klausimą reikia atsakyti, kad vartotojams suteikta teisė teismine tvarka reikalauti tariamai laimėto prizo yra sutartinė teisė Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkto prasme, jei teisė gauti laimėjimą nepriklausė nuo prekių užsakymo, tačiau pranešimą gavęs asmuo vis dėlto prekes užsisakė.

90 — Dėl Reglamento Nr. 44/2001 žr. 4 išnašoje minėto sprendimo *Gabriel* 57 punktą. Dėl Briuselio konvencijos pagal analogiją žr. 1976 m. spalio 6 d. Sprendimą *De Bloos* (14/76, Rink. p. 1497, 9 punktas); 1987 m. sausio 15 d. Sprendimą *Shenavai* (266/85, Rink. p. 239, 8 punktas); 1993 m. liepos 13 d. Sprendimą *Mulox IBC* (C-125/92, Rink. p. I-4075, 21 punktas); 1997 m. sausio 9 d. Sprendimą *Rutten* (C-383/95, Rink. p. I-57, 18 punktas); 1999 m. spalio 5 d. Sprendimą *Leathertex* (C-420/97, Rink. p. I-6747, 31 punktas) ir 10 išnašoje minėto sprendimo *Besix* 27 punktą.

VII — Išvada

81. Atsižvelgdama į išdėstytus argumentus, siūlau Teisingumo Teismui į du *Oberlandesgericht Wien* pateiktus prejudicinius klausimus atsakyti taip:

„1. Pagal 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 15 straipsnio 1 dalies c punktą vartotojams suteikta teisė pagal valstybės narės, kurioje jie nuolat gyvena, teisę teismine tvarka reikalauti iš kitoje valstybėje narėje įsteigtų įmonių tariamai laimėto prizo, kai šios kreipiasi į konkretų vartotoją žadėdamos jam įteikti tą prizą ar su kitais panašaus pobūdžio pareiškimais, suformuluotais taip, kad vartotojui sudaromas įspūdis, jog jis laimėjo prizą, šio reikalavimo nesiejant su prekių užsakymu ar su bandomuoju užsakymu ir kai užsakymas nebuvo padarytas, bet kai pranešimo gavėjas reikalauja prizo, gali būti laikoma sutartine teise pagal šį minėto reglamento straipsnį, jei pagrindinėje byloje buvo sudaryta vartojimo sutartis minėto straipsnio prasme. Nacionalinis teismas turi nustatyti, ar pagrindinėje byloje buvo sudaryta vartojimo sutartis minėto straipsnio prasme.

2. Vartotojams suteikta teisė teismine tvarka reikalauti tariamai laimėto prizo yra sutartinė teisė Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkto prasme, jei teisė gauti laimėjimą nepriklausė nuo prekių užsakymo, tačiau pranešimą gavęs asmuo vis dėlto jų užsisakė.“